

VIGRED

- dekliski list -

Tiskovni sklad „Vigred“.

Nadaljnje darove smo prejeli od naslednjih dobrotnikov:

Marija Cvetek, Boh. Bistrica	Din	5.—
Marija Dežman, Lahoviče	"	10.—
Nadrah Alojzija, Ljubljana	"	4.—
Ivanka Brnot, Vranja peč	"	5.—
A. S., T.	"	25.—
Dramatični odsek kat. prosv. društva, Ziri	"	25.—
Orliški krožek, Jesenice	"	205.—
Orliška srenja, Kranj	"	50.—
Marija Škrubelj, Črna	"	5.—
Marija Rant, Selca	"	20.—
Pavla Mekinc, Dragomer	"	5.—
Katarina Košenina, Ljubljana	"	6.—
Skupaj danes	Din	350.—
Zadnji izkaz	"	1673'25
Skupaj	Din	2023'25

Bog plačaj vsem! Tiskovni sklad ostane Vaši dobrotljivosti odprt tudi še prihodnje leto.

Uprava dekl. lista »Vigred«.

Brezalkoholne sokove vseh vrst!

Vse potrebščine za konzerviranje sočivja, sadja in grozdja!

Opreme za ohranitev brezalkoholnega sadnega in grozdnega soka v sodih!

Sploh vse, kar spada v brezalkoholno gospodarstvo

naročajte vse — prav vse — izključno le pri osrednji zadrugi

„Brezalkoholna produkcija“ v Ljubljani
Poljanski nasip 10/22

Sklicujte se na Vigred!

Cenik brezplačno!

Vsebina:

R. L. T.: Dve imeni	265	Rožni dom:	
P. Krizostom: Sv. Alojzij, Sv. Stanislav	216	Francka G.: Brezmadežni za voščilo	283
Lurd — svetovno svetišče (Konec)	266	Vigrednica — gospodinja	285
Pismo o odgovornosti	269	Organizacija:	
Sl. Savinšek: Plastika ali kiparstvo	270	Tisk velesila	286
Od srca do srca	272	Telesno zdravje — duševna moč (Konec)	287
Anton Boštele: Miciki Črčekovi mesto venca na grob	273	Iz orliške centrale	288
Zdrava, roža Marija:		Sestre sestram	289
Slavko Savinšek: (Konec)	275	Prejeli smo in priporočamo	290
Matko Krevh: Pod božjim varstvom (Konec)	279	Kazalo	291

VIGRED

≡ DEKLIŠKI LIST ≡

LETO IV. V LJUBLJANI, 1. DECEMBER 1926. ŠTEV. 12.

Dve imeni.

R. L. T.

O Stanislav, o Alojzij — dve imeni, dve prošnji, dvoje temnih, južnih oči, dvoje jasnih slovanskih, ki zro n a t e, sestrice, in zro v a t e.

Ne zro samo, tudi prosijo, tudi spodbujajo.

Ali ne čuješ prečudno nežne pesmi o lilijah?

O čistosti, o sramežljivosti in o čuječnosti, ter pazljivosti, ki sta ž njo čuvala ta biserni zaklad ta dva plemiča.

O b a m l a d a, o b a l e p a.

In življenje poje in mika in vabi; sredi dvora, sredi sijaja, udobnega lagodja in šumnih slavnosti, sredi zornih in odličnih dvorjanic, sredi velikega mesta, sredi bojev, sredi zapuščenosti je za Stanislava, je za Alojzija ena sama pesem:

o lilijah — — —

Toda to nežno melodijo o bisernem zakladu spremlja druga, trdo pojoča: h o č e m, h o č e m.

Da, Alojzij h o č e, kljub temu, da bi oče drugače rad; kljub računom preudarnega dvorjana ostane Alojzij zvest tajnemu klicanju v sebi. Ne zmeni se za sladke smehljaje dvorjanic, vljuden je vedno. Če pa kdo ne spoštuje njegovega sklepa, postane hladen, in kako mu zažare tedaj oči! Kako je moral boleti tisti čisti blesk vse tiste, ki so se mu bližali z drugainimi mistimi.

Da, Stanislav h o č e, kljub bratu, kljub očetu. Hoče tako zelo, da se napoti peš in samoten v večno mesto Rim. Tudi njemu se odpira svet, tudi njega kliče svet — toda tisto tiho klicanje v njem je slajše, je močnejše.

Sestra, ali je v Tebi še pesem o lilijah —?

Vem, da je.

Ali je v Tebi melodija: hočem, hočem, hočem?

Tvoja sreča bo, sestrice, če boš odpevala v sebi pesmi

o lilijah.

Sveti Alojzij.

P. Krizostom.

Dvesto let je minilo,
odkar ti svetniški žar
ovija glavo,
odkar te je cerkev
dvignila na oltar
in te obdala z veliko slavo.

Dvesto let — in vendar
na tvojih licih rože cveto.

Polno žive gorkote je tvoje oko.
Ustnice so ti še vedno smehljajoče
in srce — vroče trepetajoče.

Sveža cipresa je tvoje telo.

Kot novopadli sneg
iskre se ti roke;
čudoviti cvetovi
iz njih brste.

Dvesto let — in vendar
zdiš se mi kot cvetka
pravkar vzkliła,
kakor rosna kapljica,
ki pomlad jo je nocoj rodila.

Vemo, kdo je ohranil skozi stoletja
v tebi svežo mladost:

Poznamo tvojo nedolžnost,
poznamo tvojo svetlost!

Glej, tudi me bi rade
ostale večno lepe —
večno mlade.

Alojzij!
Čuvaj naših lilij prelest!
Vodi nas skozi deviško lepoto
nebeških cest
tja gori do rajskih zvezd.

Sv. Stanislav.

P. Krizostom.

Same lilije, same lilije
mi trepetajo pred očmi
kadar nate mislim — —

V samih lilijah, v samih lilijah
si bil spočet —
lilija te je rodila. —
Življenja pot te je vodila
skozi samih lilij vrtove.

V rokah si držal te bele cvetove;
krčevito si se jih oklepal.
V srcu so ti lilije brstele,
iz oči so nežno ti žarele,
usta so ti okrožale
čelo belo ti poljubljale,
lica nedolžna ti božale.

Kamor si stopil,
o Stanislav,
vzkliła je lilija bela!

*
Mé hodimo po tvojih potih
in trgamo lilije srebrne;
polagamo jih v naša srca — —

*
O, da bi nam cvetovi beli
v srcih nikdar ne zveneli!

Lurd — svetovno svetišče.

Nekaj misli in vtisov, ki jih je prinesel Vigrednicam v spomin
Lurški romar.

(Konec.)

IV.

Nad votlino se dviguje krasno Marijino svetišče, cerkev, zidana v gotskem slogu. Poseben kras veličastne cerkve so neštivilna okna, poslikana z lepimi slikami, ki romarju prikazujejo zgodovino lurških prikazni in postanek tega najslavnejšega božjega pota na svetu. Marija si je želela kapelo na tem mestu (7. prikazen), nastalo pa je eno najlepših Marijinih svetišč, kar jih je na svetu.

Na levo od votline se dviguje veliki, mnogo metrov široki in visoki zastor. A ta zastor je tkan iz čisto posebne tkanine, sestavlja ga na stotine,

da, nad tisoč bergelj, ki tukaj visijo tesno ena poleg druge in ena nad drugo. To so berglje onih srečnih, ki so bili v Lurdu čudežno ozdravljeni.

Pod tem nenavadnim zastorom je cela vrsta pip, iz katerih teče voda lurškega studenca, ki je začel izvirati med 9. prikaznijo, 25. februarja 1858. To vodo romarji pijejo, ko prihajajo k votlini, in jo vzamejo s seboj, ko se vračajo v domovino.

Tudi notri v votlini sami visi mnogo bergelj izpod stropa. Mnoge že ocrnele od starosti in dima, nekatere pa še čisto nove in očitvidno sem prinesene šele v najnovejšem času. Neme, a glasne priče o resničnosti vzklika: Marija, zdravje bolnikov!

Neposredno pod milostno Marijino podobo stoji svečnik, na katerem gotovo gori do sto sveč, ki jih romarji prinašajo v dar nebeški Gospej.

Sredi votline stoji oltar. Okoli oltarja se vrstijo dolge vrste romarjev, ki pobožno poljubujejo skalo pod milostno podobo. Vsa gladka je skala od poljubovanja in od drgnjenja z nakupljenimi spominki, ki jim romarji hočejo dati s tem posebno vrednost, veljavo in posvečenje.

Gledal sem romarje, ki so prihajali in poljubovali sveto skalo. Prihajali so romarji vseh stanov in starosti, prihajali so očetje in matere z otroci, privzdignili so otroke, da so poljubili po prikaznih nebeške Gospe posvečeni kamen. Prišli so mladi in krepki vojaki, spoštljivo so poljubili skalo pod podobo Brezmadežne, nekateri celo pripognili koleno.

Koliko zaupnih in gorečih molitev je že vzkipelo tu pred lurško votlino iz src pobožnih romarjev pred prestol Najvišjega in brezmadežne Device! Koliko jih je že tu našlo dušno tolažbo in telesno pomoč! Koliko bolnikov je že v Lurdu našlo telesno zdravje! In četudi niso našli zaželenega telesnega zdravlja, so se vrnili domov potrjeni v veri in z novim pogumom in zaupanjem (optimizmom), da so bili v stanu prenašati svojo trdo usodo brez godrnjanja.

Mnogo, da, večina bolnikov se pa vrača iz Lurda neozdravljenih. Kljub vsem svojim zaupnim in ponižnim molitvam se vračajo iz Lurda telesno neozdravljeni. Vračajo pa se iz Lurda tudi romarji, ki so ondi zaupno prosili za kako milost, telesno ali duševno, pa je niso dosegli. Kako naj si to razlagamo? Vredno je, da se pri tem malo pomudimo in da poiščemo na ta pomislek temeljit odgovor.

Prvič. Bolniki ne prihajajo v Lurd z edinim namenom, da bi tu našli telesno zdravje. Lani dne 20. avgusta je pripeljal beli vlak, ki vozi samo težko bolne, v Lurd 304 težko bolne. O prihodu tega vlaka v Lurd je pisal lurški list »La Croix« z dne 30. avg. 1925 med drugim sledeče: »Vlak obstoji in takoj je postavljenih 300 nosil in vozičkov. Vodja romanja in vodje strežnikov se naglo pozdravijo in delo se začne. Koliko bede v tem vlaku trpljenja, ki nam prinese 304 težko bolne! A koliko ljubezni jih obdaja, jim pomaga, jih omiluje! In med prelaganjem bolnikov na nosila in vozičke vidimo znane obraze: dve »materi« naših dragih na pljučih bolnih iz Villepinte, usmiljenki Marija Albert in Marija Atanazija. Povesta nam, da ste pripeljali 45 neozdravljivo bolnih. Povesta še, da so vsi ti veseli, vdani in da pričakujejo bolj kakor ozdravljenje — dar potrpežljivosti in spokornega mišljenja...«

Drugič. Bog je neskončno prost v svojih večnih sklepih in načrtih in on je in ostane neomejeni Gospod vesoljstva. Človek mu ne more vsiliti svoje volje, ampak se mora ponižno vkloniti volji božji. Tudi tedaj, kadar mu je to bridko, težavno in zoperno.

Tretjič. Bog gleda to, kar nam je v pravo in resnično srečo, često z drugačnimi očmi nego mi. Kristus je izpregovoril veliko besedo: Le eno je potrebno, namreč, da izpolnimo voljo božjo in si s tem zagotovimo pravo

pot v nebesa in v večno blaženost. Kaj za to, če se nam tudi to in ono ponesreči, da le zadenemo veliko srečko, da si zasiguramo eno potrebno: da slednjič pridemo v nebesa. Vse drugo ni neskončna nesreča, to pa, to eno potrebno izgubiti, večno srečo, to bi bila neizmerna nesreča. Kristus je rekel: Kaj koristi človeku, če ves svet pridobi, svojo dušo pa izgubi. In obratno: Kaj škoduje človeku, če ves svet izgubi, svojo dušo pa pridobi; da le eno potrebno reši, svojo dušo in večno blaženost v nebesih.¹

Teh stvari ne smemo prezreti, kadar presojava Lurd. Kaj škoduje bolniku, če v Lurdu ne zadobi telesnega zdravja, če si pa zagotovi večno srečo svoje duše in s tem tudi večno zdravje svojega telesa po sodnjem dnevu? Rešitev duš je v božjih očeh absolutne vrednosti, zdravje telesa pa samo relativne vrednosti. Lurd moramo presojati z vidika večnosti. Tudi Bernardki je Marija obljubila (v 3. prikazni, 18. febr. 1858.), da jo bo srečno storila ne na tem svetu, pač pa v večnosti. In škofje in drugi govorniki so ugotovili na marijansko-evharističnem kongresu v Lurdu l. 1914., da se Marijini cilji ne končavajo v piscinah (kopelih), marveč v spovednicah, ne v votlini, marveč v tabernakelju. Končni smoter Lurda je: »Rešitev duš« in »Po Mariji k Jezusu«.

Četrtič. Kristjan ne sme nikdar izgubiti zaupanja, četudi mu Bog in prebl. Devica ne pomagata takoj. »Jezus zasluži, da mu zaupamo. Saj je na zemlji dal dokazov brez konca o svojem dobrem, ljubem srcu v tisoč stiskah in skrbeh ubogih človeških otrok. Zato srčno zaupaj, četudi izgleda še tako mračno in viharo v tebi in okrog tebe! Le ne boj se, le ne postani malodušna, marveč srčno kliči: »Gospod, reši me!« In izkusila boš, kar je izkusil Peter: Jezus iztegne roko in te prime za roko in ti pomaga iz valov in iz viharjev in te postavi na varno zemljo.«²

»In te, Domine... Na tebe zaupam, o Gospod, ne bom osramočen vekomaj. Torej ne boj se, tvoj Oče te pozna in te ljubi in skrbi za te. Le imej potrpljenje in čakaj in zaupaj! In če ti je včasih, pod pritiskom trdih obiskovanj in bridkih doživetij, težko, tako otroško zaupati, le ne daj se podreti na tla in ne obleži na tleh, marveč dvigni srce in roko proti nebesom in kliči še posebno pogumno: Na tebe zaupam, o Gospod, ne bom osramočen(a) vekomaj.« (R. W., Ecce J. II., 435.)

»Tudi Marija ne bo drugače pomagala kakor po volji božji. Zato ne smemo takoj postati hudi, če nismo takoj uslišani. Marveč lepo plemenito in ponižno recimo: »O Marija, moja ljuba Mati, je in ostane dobra in mojih molitev ne bo pustila brez milosti in tolažbe.« Zato, ljubi čistilec Marijini, stojte trdni v zaupanju, tudi če morate nekaj časa čakati na uslišanje, pomoč pride na ta ali na drug način, toda pride!« (R. W., Marien-herrlichkeiten.)

Tudi lurški romar mora zaupati in ne sme postati malodušen, če ni takoj uslišan, ali če bo pomoč prišla na drug način, kakor jo on pričakuje. A prišla bo! Naj le vztraja v zaupanju in molitvi!

V.

Tekom našega štiridnevnega bivanja v Lurdu (od 9. do 12. aprila) smo se pogosto mudili ob lurški votlini. Posebno ginljivo je bilo slovo. Kako so donele naše lepe Marijine pesmi ob masabijelski skali in trkale na srce Marijino! S kakšno ginjenostjo in s kakšnim zaupanjem so peli pevci in pevke!

¹ Prim.: R. Wickl S. J., Ecce Jesus II., 369.

² R. W., Ecce Jesus II., 219.

In kdor je slišal ta ganljivo lepi govor, ki ga je govoril gospod kanonik Časl ob votlini Mariji v slovo! Celokupen naš narod in posebno našo mladino je izročal Marijinemu varstvu. Govoril je ljubezno polne besede o Mariji, govoril je o pomenu vere in vernosti za naš narod. Koliko hudega je šlo tekom stoletij preko našega naroda! Obstali smo, ker je naš narod imel trdno, nepremagljivo oporo v veri. »Če bi Slovenci ne bili ostali verni, bi danes nobenega Slovenca ne bilo tu.«

To se mi je zdel najpomembnejši trenutek našega lurškega romanja poleg onega v cerkvi presv. Srca Jezusovega v Paray-le-Monial, ko je gospod dr. L. Ehrlich govoril o Kristusu — kralju našega naroda in ko je gospod knezoškof dr. A. Karlin posvetil s slovesno posvetilno molitvijo pred izpostavljenim sv. Rešnjim Telesom ves naš narod presv. Srcu Jezusovemu. »... Ne le danes, ampak tudi bodočnost bo našla Slovence ob tvojem svetišču ljubezni v znak, da kar so govorili očetje, spričujejo tudi otroci, da se od roda do roda širi ljubezen in zvestoba do tvojega milega Srca v našo časno srečo in večno blaženost. Amen.«

Mali narod slovenski, ostani veren v zaupanju in zvestobi do svoje mogočne nebeške Matere Marije in do presvetega Srca Jezusovega — in hoc signo vinces — v tem znamenju boš zmagal!

Ave Marija!

Pismo o odgovornosti.

Visokočislana prijateljica!

Pisali ste mi, da hočete prebrati Marjanici to pismo na njen šestnajsti rojstni dan... Bom pa kar nji pisal, kajne, da ne boste hudi...

Precej let je med nama in vendar si imava drug drugemu veliko povedati. Ti mi razkrivaš svet svojih lepih in rožnatih sanj, svet svojih otroških, deklisških hrepenenj. Jaz Tebi svet, ki za Te šele pride, življenje, ki Tebe še čaka. To veš, da smo v življenju drug na drugega navezani. *Vezi so različne: ljubezen spleta rožnate vence z drobnimi trnji med slapom cvetov, dolžnost veže drugače in mogoče bolj stanovitno, spoštovanje in hvaležnost zopet drugače.* Tudi Ti in Tvoja sedemnajstletna mladost je obdana od vezi. Rahle so in vendar močne. Iz teh pa raste za Te odgovornost. Odgovorna si — to veš že sama — Bogu za svoje misli in želje in dejanja. Toda ne samo Bogu, tudi tistim, ki s Teboj žive. Mnogo premore Tvoja drobna roka v dobrem in tudi v slabem. Če boš budila in čuvala v sebi zavest odgovornosti, bo slednjega vedno manj. Za mnoge stvari Te nihče ne vpraša, kako si jih opravila: bi rekel, da so ali tako docela Tvoje, tako nežne, ali pa da je prepuščeno vse Tvoji razsodnosti in preudarku. Tu Te mora voditi, celo pri najmanjših stvareh čut odgovornosti pred samo seboj in pred Bogom. Tvoja jutranja molitev — ali jo opravljaš vestno in ljubeče — ali ne pridejo dnevi, ko malce še neprespana govoriš tiste lepe stare molitve tako hladno, če ne tjavendan? In zpet Tvoj jutranji pozdrav mami in očetu? Sama veš, kako zelo ljubi papa, če ga pozdraviš vesela in vedra, kako gre potem vse bolj brezskrben v pisarno ali na delo. Za ta solčni žarek očetov si ti odgovorna... se bo treba tu in tam premagati. Kako opraviš svoje vsakdanje opravilo: brisanje prahu — vem, da zelo ljubiš čistočo in snago pri sebi in v svoji okolici. Toda sam sem že videl, da takole v koticčkih in koteh nisi več tako pozorna in pazna kot bi bilo treba. Vem, da Te nihče ne bo pokaral

radi tega, jaz Ti pa že smem povedati, da Te tudi tukaj kliče odgovornost pred samo seboj. Verjemi, dragica, vsako delo, ki je vredno, da je storjeno, je vredno tudi, da je dobro storjeno. In če nihče ne vidi, ali ni vseeno? Res ni, radi Tebe ni. In tako je čez dan nešteto prilik, da gojiš in čuvaš zavest odgovornosti. Verjemi mi, da bo lepa dota k Tvojemu tako lepemu značaju. Tega zadnjega bi Ti prav za prav ne smel povedati, ker pa ne obhajaš ravno vsak dan šestnajsti rojstni dan, že smem. Rože in še nekaj drugega bom pa sam prinesel. Pa še mami obljudi in sama sebi, da se boš po tem ravnala. Tebi in mami pozdrav

Vajin Leon Ansgar.

Plastika ali kiparstvo.

Slavko Savinšek.

(Konec.)

Preko našega ozemlja je iz Italije prešla umetnost v srednjo in zapadno Evropo. Rimske vojske so jo razširile daleč proti severu. Izkopnine v rimskih grobiščih in naselbinah na naši zemlji nam pričajo o tem. In četudi so imele vse dežele severno od Italije svojo lastno, narodno umetnost, vendar se je šele po posredovanju Rimljanov oplemenitila ta narodna umetnost in se na starih zgledih prenovila ter hitro razvila. Sredi 10. stoletja se je posebno v stavbarstvu pokazal mogočen vpliv stare antične, posebno rimljanske umetnosti, zato imenujemo to dobo od 10. pa notri do 13. stoletja **romansko**. (Primerjaj članke o stavbarstvu v letošnji »Vigredi«!)

Plastika se je v tej dobi popolnoma podredila arhitekturi, stavbarski umetnosti ter služila tej v oporo in okras. Šele proti koncu te romanske dobe se plastika osamosvoji; ali samo za kratek čas, ker jo takoj gotika uklene v svoje arhitektonske sponse, ki jo drži v njih notri do dobe renesanse. Zato je oblika plastike v tej romanski dobi arhitektonska, skrinjice za kosti mučencev in drugo podobno nosi obliko romanskih cerkva. Izdelki te prve dobe so ponajveč v zlatu in vlitinah sploh. Umotvori se naslanjajo na antiko, so v obliki preprosti, včasih celo sirovi, toda se kmalu razvijejo in olepšajo. Prizori v reliefih (posebno na vratih cerkva), izrazi v kipih so globoko doživeti, ali slabo izdelani. Starokrščanska plastika zelo vpliva in njeni izdelki se uveljavljajo najbolj v reliefih, krstnih kamnih, prižnicah. Materijal je, razen vlitnin, kamen in les, ponajvečkrat barvan. Kipi (Kristus, Marija, svetniki sploh), ki stoje večinoma na zidcih, v vdolbinah sten in pročelij, so trdi in nerodni v izrazu, v pozi in izdelavi obleke, toda izraziti v obrazu in obdelavi glave, ki se vedno bolj razvija, obrazi dobivajo vedno več življenja. Znan je iz te dobe kip sv. Petra v istoimenski cerkvi v Rimu, v naših krajih je znan grobni spomenik škofa Modesta v Gospe sveti ter škofovska palica v Gorici. Francozi so posebno lepo izdelovali v tej dobi oglavje slik. Do viška je prišla plastika romanske dobe začetkom 13. stoletja, se precej otrešla arhitektonskih spon, a je prišla in jo v nove, še trše sponse uklenila

gotika. Vse se je moralo podrediti kvišku stremeči črti gotskega sloga. Kipi te dobe, ki služijo večinoma v okras stavbi, so nagnjeni šablonsko v levo ali desno, obrazi so zledeneli v običajen, včasih prav groteskno zveneč posmešek, bili so enakomerno spačeni. Ker pa je v umetnosti prevladovala misel, da je ista nadomestek narave, so pričeli pač v vsem posnemati naravo in zato je bilo predstavljanje ljubkega enakovredno onemu groznega, včasih celo sirovega. V lesnem rezbarstvu pa

se je kmalu tudi gotška plastika skušala otresti spon gotške arhitekture. To predvsem na Francoskem. Za njo je šla v razvoju dalje druga plastika. Iz te dobe imamo posebno lepe grobnice, cerkvena vrata, relikvarije, prižnice, okraske na stolpih, stropih, lepo rezljane klopi, spovednice, prižnice. Na Nizozemskem se je javilo teženje in smisel za ostro, živo individualizacijo (lepa Stuterjeva Madona v Dijonu!). V nemški gotiki pa je prevladovalo vsled vpliva trubadurjev in potujočih pevcev oboževanje ženske, ki se je pokazalo v nemški plastiki te dobe in doseglo celo do nas. (Pri nas je iz prve dobe gotike znan kipec Matere božje v Velesovem, krilni oltarji v Ptujju in Črni gori pri Ptujju, vrata gosposvetske cerkve.) Sredi 15. stoletja pa je vedno bolj dobivalo na veljavi posnemanje narave. Temu golemu posnemanju narave pa so italijanski umetniki (Giotto, znan po slikanju bazilike v Assisi, Pisano oče in sin) prilili finega lepotnega občutja, primešali gotiki lepo poznorimsko obliko plastike. In tako je pričela, čeprav ne ravno po naravni potrebi že poganjati

renesansa. Grška in rimska umetnost in njeno posnemanje sta zavladali najprej v arhitekturi, ki ji je brž sledila plastika. Pričela je najprej v Italiji, kjer jo ločimo v dve glavni dobi: zgodnjo in visoko renesanco. Nemci so se ji pod vplivom gotike upirali dalje časa, a so se je pod vplivom Italije tudi končno oprijeli ter je njena doba trajala tja do konca 17. stoletja, ko se je iz nje izcimil barok. Antičnim oblikam se je pridružilo opazovanje in posnemanje narave, lepotni čut je znova oživel, ljubkost in milina ter lepota telesa, po novih študijah človeškega telesa obogatena, so prevladali. Upodabljali so v tej dobi često tedanje dogodke in osebe v rimskih in grških oblekah, a vsak narod je oplemenitil plastiko še z posebnostjo svoje narodnosti.

Pričela sta to delo v Italiji Ghiberti in za njim Donatello. Za prvega so značilna krasna vrata iz bron v Florenci, za drugega kip sv. Jurija ravnotan. Prvi je polagal večjo važnost na lepoto, drugi na naravnost in resničnost. V Nemčiji je znan iz te dobe Peter Vischer, čigar Sebaldov grob v Nürnbergu je krasno delo.

Na višek pa je dvignil renesanso veliki umetnik Michelangelo (živel v Florenci in Rimu v 15. stoletju). Njegov močni duh je zlomil vse dotedanje meje človeškega, se ravnal pri ustvarjanju po svojem lastnem merilu in klesal kipe orjaških postav, polne moči in gigantske sile, ki jih še danes občuduje ves svet. Znan je njegov »David« v Florenci, »Mojzes« v Rimu, »Žalostna Mati božja« v cerkvi sv. Petra, ki velja za najlepši kip krščanske umetnosti. Vse njegovo delo, ne samo plastika, tudi slike, so polni svete groze in veličine. — Za njim ni bilo v plastiki te dobe mojstra, ki bi ga bil dosegel. Bili so dobri umetniki v Nemčiji, v Franciji, kjer so iz te dobe omembe vredni krasni grobovi, ki je v njih združena naturalistika pozne gotike z novoitalijansko renesanso, naj omenimo samo najboljšega: Gonjon-a, ki je napravil krasni kip sedeče grške boginje Diane z jelenom. Renesansa je zavladala po vsej Evropi, južni kakor severni, ki dozdej ni imela niti svoje narodne umetnosti mnogo.

Čiste renesanse, ki v slovenskih krajih ni bogve kaj prišla v veljavo, se je kmalu svet naveličal. Bila mu je prerեսna njena stroga linija in tehtonika. Prevladovati prične mesto resnosti slikovitost in pestrost in renesansa se umakne novemu stilu, ki je prav za prav samo del renesanse: nastopi

barok. Sledeč duševnemu razvoju tedanje dobe je novi stil poudarjal predvsem konstruktivne in dekorativne linije, kopičil gradbene člene, prosto spreminjal klasično obliko, poudarjal slikovitost, ki je končno napovedala boj vsaki ravni črti. Vse, kar je vodoravnega, se mora upog-

niti, ukriviti in zavihati, dokler končno ne pride ista lastnost v navpične črte in nazadnje v stebre, ki postanejo zviti. V kipih je poudarjena polnost udov, vsi so izdelani v dramatičnih pozah, značaji so pretirano ponazorjeni in poudarjeni. V Italiji zaslovi Lorenzo Bernini, ki ustvarja lepi kip »Apolo in Dafne« v Rimu in prelepi vodnjak na trgu, Francija in tudi Nemčija radi sprejmeta novi stil.

Posebič naša slovenska dežela je v baročni plastiki odlično zastopana. Domačin Mislej napravi krasni portal v semenišču v Ljubljani, Frančišek Robba pa najlepši naš baročni spomenik: tabernakelj in angele na šentjakobskem oltarju in prelepi vodnjak pred ljubljanskim magistratom. Pa tudi drugi mojstri so pridni in zanesejo baročno umetnost v našo vas, v cerkve po vsej deželi.

Posebno Francozi pa so kmalu pričeli še ostalo, kar je bilo v baročni umetnosti ravnega ter se je dalo kolikor toliko ukriviti in zviti, upogibati in zvijati. In tako se tam prerodi nov izrastek renesanse in baroka:

rokoško (tako zvani hitni slog). Predvsem se je izražal novi stil v notranji opremi dvoran in cerkva, v okraskih sten in stropov, notranji opremi. Značilen je zanj polžasto zaviti okrasek. Novi slog je baročnemu vzel polnost, ga napravil lahkega in ga izgledil ter osvetlil. V Franciji se je pojavil v tej dobi kipar Houdon, ki je presenetil svet s svojimi kipi Voltaira in Molliera. Hotel je izpolniti praznoto rokokojske umetnosti, a ni uspel sam še tedaj. Bila je pač doba elegance in češčenja žensk, ter zato ni imela dovolj smisla za resnost in plemenitost, ampak je bila ženska.

A zopet se je človeštvo pričelo obračati nazaj k naravi. Deloma h grškim in rimskim lepotnim oblikam, deloma k domačim, narodnim, k ljubkosti in prijaznosti domačih sel in vasic. Ta dva imenujemo: prvega klasicizem, drugega romantiko. V 19. stoletju pričneta te dve smeri prevladovati popolnoma: prva bolj v romanskih deželah, druga več na severu.

Toda tudi ta nova smer ne zadostuje. Narava ne ostane več vladarica umetnosti. Nova doba išče duše, išče nadnaravnega v človeku, nastopi ekspresionizem, najmodernejša smer umetnosti, ki, podobno Michelangelu, skuša zlomiti verige tesnih naravnih oblik, zavrti vsako merilo in dozdevno estetsko mero ter pravilnost. Na Francoskem se pojavita slavna Rodin in Dalou, v Nemčiji Stuch in Hilderbrand, novi kiparji vstanejo na Češkem (Bilch, Sturza in drugi), prav tako v vseh drugih deželah. Pri nas sta znana zastopnika klasicizma Gangl in Zajc (prvi Vodnikov in Valvazorjev, drugi Prešernov spomenik v Ljubljani), Berneker s Trubarjevimi; najmlajši, med njimi najbolj znani Kos, Dolinar in oba brata Kralja, pa nam ustvarjajo tudi našo moderno umetnost, ki pričenjajo ž njo seznanjati na razstavah v inozemstvu tudi tujino, da vidi, da se smemo tudi Slovenci šteti med druge kulturne narode ne malo ravno po zaslugi plastike!

(Pomenki z gospo Selmo.)

Odgovori na pisma.

Grmiček. To, kar mi pišeš v zadnjem pismu, je za današnje razmere čisto značilno. Duh časa se giblje v skrajnostih (ekstremih), zato tudi življenje posameznih. Prav nič čudnega, če se je tudi s prvo Tvojo znanko tako zgodilo. Najprej čudna, pregreša pobožnost (v slabem pomenu besede), ki je bila seveda samo zunanja in preračunjena in zato ni prišla srca in duše. Zato ni čuda, če se je sprevrgla v ravno nasprotno. Res, obžalovanja vredna sirota! In druga Tvoja znanka pravtako nesrečna? Sama praviš, da je družba to storila in priložnost. In kaj sedaj? Gotovo, da jim ne privoščimo nesreče; res pa je, da tu niti najboljša volja ne more pomagati. Eno pa lahko storimo. Molimo zanje, da spoznata svoje nesrečno stanje in se vrmeta na pravo pot!

Katarina P. Izlake-Medija. Ker imajo za eno leto dovolj gospodinjinskih učenk, ne sprejemajo novih. — Vsa pisma, naslovljena name, odgovorjam samo na tem mestu; znamko sem porabila v dober namen. Naslov samostana je uprav tisti, kakor je v zadnjem pismu. — Glede vzorčnih pol preskrbljeno.

Mirta. Veselim se za Tebe, da si se toliko pomirila. Kolikor moreš, pusti preteklost v miru, živi sedanjosti in ne vznemirjaj še zaradi prihodnosti! Kdaj odideš na jug? Zdi se mi, da kmalu, ker mi že voščiš za božične praznike. Oglasi se še, kjerkoli boš! Ostani zvesta Bogu in sebi! Bog s Teboj in Mamica nebeška ter moje najsrčnejše želje za Tvojo dobrobit! — Oceno pesmice najdeš na drugem mestu, ker to ni moje delo.

Ina. Žal, da Ti ne morem pomagati, vendar resno razmišljam, kje bi se našla pomoč za Tebe. Morebiti si med tem časom že vse prav in dobro uredila. — Na nekaj Te pač smem opomniti: piši vsako pismo vsaj čitljivo in ne kvarj si pisave! Za svoj bodoči vzgojni poklic boš pač rabila lepo pisavo. Vedi, da pisava in lepa oblika človeka, zlasti še prosilca, prav posebno priporočata. Kmalu sporoči, kako si vse uredila!

Mirni otrok. Prav lepo mi pripoveduješ o vsem, kar Te zanima, razveseljuje in žalosti. Želim Ti prav iz srca nekoliko več časa, da se razvedriš s svojo prijateljico. O, seveda me zanima Tvoje delo v mirnih prostih uricah. Le pošlji mi kaj na vpogled! Pozdrav!

Krispina-Krizantema. Navadno mi moje varovanke zaupajo svoje pravo ime, ki ga seveda nikomur ne izdam. — Ne vem, če si v tem slučaju na pravem mestu rabila besedo »diskretna«. Meni se zdi, da bi bilo bolje »nežnočutna« ali »uslužna«, kar sicer ta izraz tudi vsebuje, a beseda je — tujka. Čemu bi segale po tujih izrazih, če imamo lepe slovenske izraze za to? — Pri zaroki se izmenjata prstana obojestransko. — Darila — ne vem sicer, kakšna misliš — so gotovo umestna; saj se pripravljata na skupni dom in bosta gotovo potem vse lahko rabila, kar zdaj drug drugemu kupita za god, Miklavža, rojstni dan, božič in podobne praznike. Koliko in kakšna darila, pa najbolje določa obojestransko denarnica. Vsekakor bolje manj kot več.

Beata M. I. Neka naša Vigrednica istega imena in z enako začetnico priimka misli, da si Ti izbrala njeno ime za svoj psevdonim. Prosim, da za prihodnje pismo izbereš drugače ime, četudi sem prepričana, da pri tem nisi mislila nanjo, ker si želela pojasniti v popolnoma svoji in lastni zadevi.

Beata M. II. Zdi se mi, da je tu zloraba Tvojeja imena izključena. Zadeva, o kateri je prosila Beata I. pojasnila, nikakor ni tako kočljiva. Stvar sama je že s socialnega stališča zanimiva in se mi zdi, da ne dela niti kakemu imenu, niti stanu sramote.

Nesrečni otrok. Večkrat sem med Tvojim dolgotrajnim molkom mislila na Tebe, kaj in kako je s Teboj. Hvala Bogu, da v svojih težavnih razmerah najdeš pomoč tam, kjer jo dobiš v najizdatnejši meri. — Seveda, siliti Te ne morem, da mi zaupaš svojo bol; a nekdanj smo rekli: »...geteilter Schmerz, ein halber Schmerz«. — Če Ti more moje tiho sočutje biti v uteho, seveda si ga lahko gotova v polni meri.

Marija Bistriška. Gasilno društvo ni politično, ali bi vsaj ne smelo biti. Ni mi znano, da bi sprejemalo gasilno društvo ženske člane. — Kaj bi se dalo za dotično storiti, Ti prav res ne morem svetovati. Če matere in sestre ne uboga, tudi sicer ni tako »dobro« dekle. Neverjetno se mi zdi, da bi materina beseda in njen vpliv ne dosegel svojega. Torej mora biti že precej daleč od naših nazorov in pot nazaj ne bo lahka. Kaj je bil vzrok, da se je tako oddaljila od pravega pota? Ko bi vedela to, bi morebiti iznašla kako pot do njenega — srca. Opazuj, premisli, poročaj! Potem hočeva storiti zanj o vse!

Pridobivajte novih naročnic!

Miciki Črčekovi mesto venca na grob.

Anton Boštele.

Nekje za Pohorjem so se predramili mehki jesenski vetrovi. Sunili so preko polja, završali so v vitkih »palmah«¹ prleških gričev. Zdaj se izgublajo v dolih in tokavah, vrtinčijo listje in jokajo v noč ko izgubljene duše. Gorice so gole in prazne, ni več pesmi in vriska veselih trgačev, utihnilo je ropotanje klopotcev.

Že lega novemberska megla na griče, že pada novemberska žalost v srce. Žalost brez lica in imena. Predsmrtna slutnja je to, trepet črvička, ki se zvija pod peto večnosti. Sestre, ste se že kdaj vživele v muko človeka, ki mu naznanijo smrtno obsodbo? In kakor v zasmeh mu prinesejo še kruha in vina, cigaret in dehteče rumene pečenke. O, revež se zvija, ječi — in pretrpi smrt že stokrat še preden gre na morišče. Mlado je telo in hoče življenja, mlada je duša in hoče poleta. Pa pade udarec, top in brezčuten in misel, neizprosna gotovost se kakor nož zasa-ja v srce.

Smrt sama ni nič, misel je vse in neizprosna jasnost spoznanja.

So ljudje, ki plavajo v povprečnosti vodah. Kjer ni globine spoznanja, tam ni drhtenja in bridkosti slovesa. Zato pravijo, da so srečni. Kdor pa je videc, struna, napeta na harfo večnosti, ta poje in joče, trenutek radosti poplaca z morjem gorja in je žalostno njegovo srce. So ljudje, ki to žalost utaplajo v vinu, sladkem moštu belih zidanic, so, ki jo gnetejo v pesem in so, ki delajo oboje.

Joj, kako me boli slovenska fantovska pesem. Trpkolepa je, kakor je lepota naše zemlje in naših duš, našega polja in belih planin. Kakor naša ljubezen!

Teško je umreti, če je mlado telo in pesem v očeh, če bi roke rade delale, pa morajo trohneti, če bi oko rado gledalo, pa se mora zapreti, če bi se roža rada razcvela, pa se mora osuti, preden dozori in pride njen čas.

Ko bi ne imel vere v Boga, bi obupal. Tako pa vem in verujem v zarjo večne pomladi. In še besedo iz Pisma imam, besedo o zrnu, ki mora strohneti, da sad obrodi.

A vseeno mi je hudo. Hudo zato, ker je umrlo pošteno slovensko dekle, dekle plemenito in delavno ko mravlja, ker so zagrebli v vlažno novembrsko grudo njeno pesniško, čuteče srce, ki je tako požrtvovalno bilo, trpelo in ljubilo zdravje slovenskega deklitstva. Mimogrede sem jo spoznal pred leti na veseli Jakobovi primiciji v Središču. En dan sem bil celo gost njene domače hiše. Takoj sem čutil: to je dekle, v katerem ni zvijače. Že jo je spremljala senca bolezni, a bila je polna življenja, pod-

¹ Palma = jagned; značilno drevo Slovenskih gor.

jetnosti in navdušenja za knjigo in organizacijo. Pozneje sva se še večkrat srečala in spregovorila o Vigredi, o Našem domu in bodočnosti mladih. Dobro mnenje o njej se je utrdilo. —

Ni je več. Zapustila pa je oporoko. Vzemite I. letnik Vigredi št. 3-4. in prečitajte njeno veselje »Ob prihodu ‚Vigredi‘«... »... Če se boste držale njenih navodil, bodo vse naše misli, naša hrepenenja enaka solnčnim žarkom segajočim od zemlje do neba. Nič nizkotnega ne bo našlo prostora v naših srcih. Vsaka naša misel bo vitežka, naše hrepenenje se bo dvigalo visoko — kot na orlovih perotih...«

Tako je pisalo preprosto dekle, ki je ljubilo resnico, iskrenost in pesem.

In prav zato me še stokrat bolj boli melodija, ki mehko in toplo valovi čez dolino:

»Je pa davi slanca pala...«

Zdrava, roža Marija

Slavko Savinšek.

(Konec.)

Marija se je dvignila. Ne sunkoma; počasi in z gotovostjo. V očeh ni bilo solze. Niti ozrla se ni več na Jernejev grob. Stopila je k očetu in ga prijela za roko.

»Kajne, oče, da je prav, da sem za Angelico kupila prostor na Jernejevi desni?«

»Prav, prav, Marija.«

»In tu, na levi njegovi, bom prosila gospoda župnika, naj prihranijo prostor zame, oče! Saj niste hudi?«

»Kaj bi mislila na smrt! Sem prej jaz na vrsti. Kje si mi odločila prostor?«

»Vj boste ob rajni mami. Da ne bodo sami. Saj bomo blizu skupaj. Samo dva groba bosta med menoj in mamom.«

Oče ni odvrnil besedice. »Saj bomo blizu skupaj,« mu je brnelo v ušesih. Kmalu? Ne bo dolgo čakal Marije, žena ne dolgo njega. Kmalu, kmalu bodo skupaj! Preveč je ognja v naših srcih, mu je odmevalo v duši.

Ko sta krenila mimo Jernejevega groba, se je grede Marija sklonila in iztrgala iz venca rdečo vrtnico ter jo zavila v robec. »Za spomin nanj!« je dejala.

* * *

Drugi dan so zvonovi jokali v jasen solnčen dan. Marija je zopet šla včerajšnjo pot. Nesli so mrtvo Angelico v grob. Preden so nosači zabili na krsto pokrov, je pristopila Marija in položila Angelici na prsi polovico okrvavljenega traku, ki ga je odvzela od Jernejevih rok: da bo tudi z Angelico Jernejeva kri, da bo nerojeni otrok spal z znakom očetovim. Na krsto je položila šopek iz samih živordečih vrtnic. Namesto Jerneja mrtvi nevesti in materi. Da bi z rdečim šopkom stopila Angelica pred Jerneja, ko se snideta na onem svetu. In da bi je še enkrat z rdečimi rožami prosila odpušcanja za Jernejev greh in za lastno krivdo: za oni poljub, ki je črno noč vrgel v črne Angeličine oči in ki je izsilil priznanje greha in sramote.

Ko so nosači dvignili Angelico in stopili ž njo preko domačega praga, je kakor včeraj, Marijo mrzlo spreletelo. A krčevito je stisnila v roki molek in pričela moliti glasno naprej. Do groba je molila s čvrstim glasom.

Nehote so se spogledali pogrebci, ko so obstali ob odprtem grobu pri Jernejevi gomili. In dekleta so zaihtela. Vedela so, da je Marija tako izbrala. Videla se jim je svetnica, ker je za mrtve skrbela kakor za žive. Vedeli pa niso, da je preskrbela tudi sebi prostor, kadar pride njena ura. Tudi njo bodo položili poleg Jerneja. Da bodo vse tri rože skupaj: dve rdeči in ena bela. V duhu je že gledala Marija sebe kakor je danes Angelica in si je zaželela, da bi bilo to že jutri, ne, že danes. Pa videlo se ji je, da je Brezmadežna odločila drugače. Dolga je še njena pot, neizrečeno dolga, kupi ostrega kamenja so na njej in bolečine cele grmade in stiske in težav. V duši pa ni bilo strahu: Brezmadežna je z njo in ob njeni roki bo varno prehodila tudi to težavno pot.

Marija je počakala, da so odšli vsi drugi domov. Potem šele je kropila Angelico. Nato je pokleknila na toplo zemljo in sama samcata je pričela moliti za rajno Angelico. Oj, vroč, prisrčno molitev; molitev, ki je prosila in kričala v oblake, molitev, ki se je prerila pred božji tron, pred obličje Sina Nje, ki ji je tako dobra Mati. Prosila je Njo, naj odpusti Angelici in ji ne šteje greha več v zlo, prosila, naj bo Njen Sin milosten prijateljci, naj je ne zavrije izpred obličja svojega. Da bodo vsi trije enkrat skupaj. Kakor dve sestri z bratom. In z njimi najmlajši, nebogljencek nerojeni. Še je prosila: zase, da pride kmalu za Angelico in Jernejem. In da bi pot, ki jo še čaka, hodila varno, s trdnim korakom, z vernim srcem, s čisto dušo.

Odšla je še na materin grob in je prosila priprošnje. Tudi za očeta: da bi ji bil oče do njene smrti, ne ona njemu hči do njegove. Ker ji bo tako laže in lepše.

Poškropila je materin grob in odhajaje se je mimogrede ko včeraj sklonila nad Angeličin grob in segla po belem cvetu iz venca. Za spomin na Angelico. Ob Jernejevem grobu je postala. Eno noč je že presanjaval v zemlji. Kako mu je? Je v mislih pri njej? O, zdaj Angelico sprejema v nebesih in otroka. Ne utegne misliti nanjo. — Morda pa so vsi trije že skupaj in gledajo doli nanjo, ki je sama ostala? Nehote je dvignila glavo in se ozrla k nebesu. Solnce jo je s smehom pozdravilo iz oči v oči.

* * *

Tiho je tekkel Mariji čas v delu in molitvi. Živela je sama zase, za očeta, v spominih, za rodno zemljo. Kakor mravlja je bila marljiva. Vedela je: delo in trud in molitev z njimi odbijajo druge skrbe in najlažje se v njih pozabi bolečine in bridkosti. Oglašati so se pričeli snubci od blizu in daleč. Všeč jim je bila Marija, pridna in zvesta ter edina hči bogatega posestnika.

Marija pa je odklonila vsakega mirno in dostojno, a odločno. Drug za drugim so odhajali žalostni, ker jim je bilo žal. Oče ji je dostikrat dejal:

»Marija, ne bodi taka; izberi si enega. Glej, jaz sem star in nadložen, ne bom več dolgo. Sama ne boš zmogla vsega. Posestvo je preveliko, skrbi zanj pretežke za ženska ramena. Saj vidiš, s posli je križ, s tujimi ljudmi, ki le za denar delajo, gospodarja jim ni mar.«

»Bom že,« je redno odgovarjala Marija. »Posli so dobri z menoj in radi delajo. Vi pa tudi še ne boste kmalu umrli; trdni ste še in krepki, pri delu se vam nič ne poznajo križi in leta.«

»A ko me ne bo, kako boš?«

»Bom že, oče. Glejte, pomočnico imam!« In je pokazala s pogledom na Marijo, Pomočnico kristjanov v kotu nad mizo.

Očetu pa ni dala skrb za hišo miru. Premišljeval je semtertja. Lepega dne pa je stopil k župniku v župnišče.

»Kaj bo dobrega, oče?«

»Kaj bi? Za Marijo me je skrb. Sama bo, kadar umrem. In dolgo ne bom več. Prihajajo in se ponujajo, dobri in pridni in pošteni, a vsakega odbije, noče nobenega. Dajte, gospod župnik, spregovorite vi ž njo, da bom miren in si ne bom kdaj očital: premalo si se pobrigal, prehitro popustil!«

»Težka reč je to, oče! Marija je pametna za naju oba in boljše ve, kaj dela, ko midva zase. Toda, poskusiti hočem. Recite ji, naj se o priliki oglasi pri meni.«

Potolažen je odšel oče. Gospod župnik so preudaren mož in ga niso zavrnilo naravnost. Prav je bilo, da je stopil k njim. Morda si Marija premisli, pa bi vse laže in rajše umrl; tako pa ga je skrb, kaj bo ž njo, kadar zamre; v miru ne bi mogel umreti.

Sporočil je Mariji župnikovo naročilo. Vedela je takoj, kaj ji imajo gospod župnik povedati. Že drugi dan je odšla k njim, da bodo oče bolj mirni in je ne bodo več nadlegovali s svojo brigo in skrbjo.

»Vidiš, Marija, oče so bili včeraj pri meni in so mi potožili, da se ne maraš močiti. Skrbi jih, kaj bo s teboj, ko umro in te samo puste. Ali bi jim ne mogla spolniti vroče želje in si izbrati moža, ki bo dober in pošten. Saj ti je gotovo kateri všeč, kako, ali ne, Marija?«

»Ne morem, gospod župnik. Preveč sem ljubila, veste, saj ste moj spovednik; in samo enega sem ljubila in ga še ljubim, četudi sem se mu odrekla, ker je druga imela nanj večjo pravico od mene. Drugega ne bi mogla vzljubiti!«

»Saj ga boš sčasoma pozabila, Marija. Glej, tudi drugi so dobri in pridni in rad te bo imel, kogarkoli si izbereš. Vem dobro, sami mi povedo.«

»Vem, gospod župnik, tudi jaz. Toda Jernej je bil samo eden in ta je mrtev!«

»Pa bi vendar očetu na ljubo storila to. Tako so dobri in tako v skrbeh zate. Ne bodo mogli mirno umreti, ako jim ne spolniš edine želje. Ne moreš biti taka z očetom!«

»Težko mi bo, gospod župnik, ako bom užalila očeta. Ali ne morem, ne smem drugače. Duhovnik ste, gospod župnik in veste, da je prisega sveta stvar.«

»O, sveta, ker ji je priča živi Bog!«

»Vidite, gospod župnik, prisega ne smemo prelomiti, nas učite v cerkvi. Tisti dan, ko ste pokopali Jerneja, sem na njegovem grobu sveto prisegla Brezmadežni, da ostanem do groba samo njena, čista in nedotaknjena. Za pokoro za Jernejev in Angeličin greh, v spravo za moje grehe. Prisegla sem tako in prisego bom držala, ker je z menoj Brezmadežna, ki mi bo stala ob strani!«

»Marija, nič več te ne silim. Povem in razložim očetu. Počasi se bodo že vdali v usodo in božjo voljo.«

»Hvaležna vam bom za to, gospod župnik. Pa še zase vas prosim: molite zame, da zmorem, kar sem si naložila!«

»Bom, Marija! Ostani taka, kot si zdaj, Marija; počasi se boš privadila živeti sama kot gospodar. Samo glej, da se vsemu priučiš, česar je za gospodarstvo treba. Ko bodo oče videli, da znaš ravnati s posestvom, se bodo umirili. — Bog s teboj, Marija. Kadar boš pa rabila svéta, pa veš, kje sem doma.«

Že davno je zginila za ovinkom, ko je župnik še vedno gledal za njo. Vredno je biti duhovnik, ako imaš v fari vsaj eno Marijo, mu je vrelo po glavi. Šel je in pokleknil pred Križanega, ki mu je bil potožil že toliko rdečih skrbi, da se mu zahvali, ker ga je bil poklical v svoj vinograd ravno v ta kraj, ki je pognal žlahtno mladiko: rožo Marijo! —

Ko je župnik razložil Marijinemu očetu, kako in kaj je z Marijo, je bil stari Hribar začetkoma silno žalosten in potrft. Po večkratnem župnikovem pojasnjevanju in prigovarjanju, videč, da mu Marija s pametnim ravnanjem, odločno voljo in krepkim delom zaleže za sina, ki se mu ni rodil, se je vdal v voljo božjo in Marijino. In tudi snubci, ki so se kar vrstili na Marijinem domu, so uvideli brezuspešno svojo nadležnost in so odnehali.

Tako si je Marija s pomočjo Brezmadežne izvojevala svojo voljo in svoj mir. Ničesar si ni bolj želela, ko miru. Trpljenja in bridkosti je bilo že dovolj! Čemu se navezavati na druge ljudi in nehote povzročati sebi in njim žalost in bridkost? Dovolj je bilo družbe z očetom, posli in župnikom. Pa z rožami je znala govoriti, kadar ji je bilo dolgčas in ko je tesnoba objela skrušeno srce; in z drevjem v gozdu in s pticami, z živaljo v hlevu. Vsako nedeljo in vsak praznik pa si je naložila polno naročje cvetja in odhitela ž njim na pokopališče k svojim najdražjim. Tam je presedela in molila cele ure. In vedno se je potolažena vračala domov nazaj v svoje delo in domače skrbi.

In nekega dne je pokopala tudi očeta. Trdo jo je udarilo, pa bila je pripravljena na udarec, ker je oče bolehal dalje časa, četudi ni legel, dokler mu niso ročaji pluga spolzeli iz rok. Ob bolniški postelji očetovi je živela Marija dvoje življenje: za očeta eno in za posestvo drugo. Vsi so se čudili, kako je zmogla toliko skrbi in navora, ko včasih, posebno proti koncu očetove bolezni, cele noči ni legla v posteljo. Ob očetovi postelji sede je za urico zadremala. Nazadnje je uvidel župnik, da je že tudi za Marijo navora preveč. Poslal ji je svojo sestro, ki ji je pomagala v hiši, za posestvo pa je naprosil starega Jernejevega očeta, da je semtertja pogledal po prilikah in neprilikah na njem.

Tudi to je minulo. Pokopala je očeta, kakor prej mater, Jerneja in Angelico. Ostala je sama samcata. Ž njo pa Brezmadežna, ki je ni zapustila niti trenutek. Ž njeno pomočjo je oskrbovala vse; posestvo je uspevalo bolje, kakor pod očetovim skrbnim očesom. In kljub temu ni pozabila nikogar, ne ubogih, potrebnih, ne cerkve, ne bližnjih. Saj ga ni imela, ki bi mu morala kaj zapustiti. Nikdo ni odšel od njene hiše brez tolažbe; pa naj je bila potreba dušna ali telesna, pri Mariji je bilo gotovo pomoči zanj. Ob nedeljah, ko je prihajala iz klopi k obhajilni mizi mirno in pobožno, mlada še, krepka in postavna — izza rute so ji gledali sivi lasje — je vedno staremu župniku vztrepetala v rokah sveta hostija. V duši mu je podrhtevalo, ko je tiho govoril, polagaje sveto hostijo Mariji v usta: *accipe, anima candida...*

Bilo je ob novi obletnici Jernejeve in Angeličine smrti. Ta dva dneva je Marija preživela v spominu nanju, predvsem na Jerneja. Pred podobo je prižgala še eno luč, ki naj gori za njuni duši. Bili so zanj praznik ti spominski dnevi na zunaj, a še bolj v duši. Že zarana je pričela nabirati rož, ne samo doma, po vsej vasi jih je iskala. Samih temnordečih vrtnic in nageljev. Naredila je dvoje šopkov: za Jerneja enega in drugega za Angelico. Proti večeru se je praznje oblekla, vzela šopka in odšla na pokopališče.

Tam na zapadu so v rdeči luči goreli Grintovec, Brana, Planjava, Velika planina. In tam daleč, daleč Triglav. Kakor bi bili vsi prižgali rdečo luč v spomin v ljubezni umrlih. O, taka rdeča zarja je gorela ta večer tudi v srcu Marijinem in je bila lepša ko zarja na planinah.

Tudi pokopališče je bilo postlano in obraščeno z rdečo zarjo. Ena sama rdeča ljubezen, brez strasti, mirna in tiha in veličastna, kakor je mirna in tiha in veličastna večerna zarja v naših planinah. V to rdečo

zarjo na pokopališču je vstopila Marija s krvavordečim cvetjem v naročju. Kako so lesketali v ljubezni osiveli lasje v tej rdeči zarji! — Z naglimi koraki je hitela k dragim mrtvim. Najprej je položila šopek na Angeličin grob in pomolila za dušo rajnice. Potem pa je poljubila ostali šopek in ga položila na zemljo, ki je odevala njenega mrtvega dragega. Pokleknila je. In njene misli so hitele nazaj v spomine najlepših, a najtežjih let. V njih je kar čutila Jernejevo dušo poleg sebe: o, kako je gorela okrog nje, v njej sami:

Videla ga je, otroka, predrznega v igri in v igri lepega. Potem fanta, ki je pričel dojmiti ljubezen in se ji približevati kot njen dragi. Zdaj šele je spoznavala vročo njegovo ljubezen, zdaj šele je občutila, kako neizmerno ga je ljubila. O, da ni bilo Brezmadežne, ne bi se mu bila mogla odreči! In je gledala, kako je bilo oni večer, ko je zahrepenel z rokama za njo v mrak: Marija! Kako sta ihteli roki za njo! — Segla je v nedrije in v roki ji je zablestel zlat medaljonček. Odprla ga je. Trak, napojen s krvjo Jernejevo, jo je rdeče pozdravil. Pritisnila ga je na ustnice in poljubila. Potem ga je vzela iz medaljončka in ga držala v rokah. Kako je še živordeča kri; kakor njena ljubezen! Mirna, nič ne peče, nič ne žge, samo neizmerno hladi ranjeno srce. O, zdaj je Jernej samo njen; pravico do njega ima samo ona, Marija, sedaj. Zdaj sme misliti nanj: pripravila mu je v srcu vrt, ki v njem cveto lilije in ciklame in vrtnice in nagelji: samo zanj, za Jerneja, za njuno ljubezen! Kako je lepa, kako sladka ta ljubezen, zrastle iz krvi, iz žrtev, zatajevanj in premage, očiščena v smrti! Kako lepa v vrtu vonjajočih lilij in ciklam in belordečih spominov!

Poljubovala je krvavi trak in ni mogla ustnic odtrgati od njega.

Tedaj je v zvoniku zazvonilo avemarijo. Marija se je zdrznila. O, še Nje ne sme pozabiti, Nje, ki jo je vodila, ki ji je pomagala, da je ostala beli otrok; Nje, ki je uravnala v svoji milosti vse prav, vse gorje in bolečine spremenila v lepo, čisto, blagodišeče cvetje: Brezmadežne, ki jo pozdravlja zvon v mračno tišino!

Zadnji prameni večerne zarje so ugasnili, ko je Marija sklenila roke in pričela: »Angel Gospodov je oznanil Mariji...« Molila je dolgo in iskreno iz vse duše hvalnico Brezmadežne, ki je z rdečimi rožami ovenčala njeno ljubezen.

In ko je prisvetila luna in so pogledali s hribov in pobočij Sv. Primož in sv. Peter, sv. Ambrož in sv. Urh, sv. Rok z Malega grada, Marija iz Mekinj in Žal ter Križani s Kalvarije, se je videlo, kakor da vsi dvigajo roke proti nebu kakor Marija svoji, ki sta v lunini luči bleščali kakor lilijina cveta in molijo ž njo in jo pozdravljajo:

Zdrava, roža Marija!

Pod božjim varstvom.

Igra v treh dejanjih.

Matko Krevh.

(Konec.)

III. dejanje.

Soba kakor v I. dejanju. Na levi naslonjač z blazinami za bolno Bukovnico. Soba je pregrajena s špansko steno. Nad naslonjačem na steni podobna presv. Srca.

Tončka pospravlja z mize: križ, sveče i. dr. ker so Bukovnico pravkar prevideli.
Pepica, Lojzka, Milica, Pavla.

Bukovnica (govori v presledkih): Bog vam plačaj, da ste prišle molit, ko so prišli z Bogom!

Milica: Rade smo prišle, da le vi ozdravite. Tako naglo vas je napadlo?

- Bukovnica:** Sree je bolno in bojim se, da bi me kap zadela.
- Tončka:** Nikar se ne razburjajte mama, ker vam ravno to najbolj škoduje!
- Bukovnica:** Saj vem. Bolezen na srcu imam že odkar mi je mož umrl.
- Pepica (Milici):** Nikar jih nič ne izprašujmo; govorjenje bolniku škoduje.
- Bukovnica:** O saj mi je že odleglo, kaj-ne, Tončka?
- Tončka:** Hvala Bogu, da vam je! Toda včeraj in ponoči sem pa res mislila, da boste kar umrli. (*Jo gladi po laseh.*) Umreti pa res ne smete, mamica! Kaj bom pač jaz brez vas?
- Vse:** Živeti morate, mati!
- Lojzka:** Vse bomo molile za vaše zdravje.
- Tončka:** Obljubila sem se v ta namen k Mariji pomagaj na Brezje.
- Bukovnica:** Bog vam plačaj molitev in skrb, ki jo imate zame! — Kakor Bog hoče, naj se zgodi! — Vendar še res ne bi rada umrla. Bog že ve, zakaj in zato mi te želje ne bo zameril.
- Tončka:** Vse vemo, kaj vam teži srce. Pa le nikar se ne razburjajte!
- Milica:** Materina molitev je najmočnejša.
- Bukovnica:** Odkar nas je zapustila — Ivanka — neprenehoma molim zanjo, da se ne bi izgubila, toda do sedaj še moja molitev ni bila uslišana, vsaj meni se zdi tako.
- Pavla:** Ali vam ni nič pisala?
- Tončka:** Niti črke nam ni poslala, pač pa je prišel iz mesta debel račun.
- Bukovnica (joka):** Plačala sem, kaj sem pa hotela! Nikomur ne maram biti dolžna, ampak da bo Ivanka kaj takega naredila, pa nisem mislila.
- Milica:** Gotovo je potrebovala denarja.
- Tončka:** Mislim, da ji denarja ni manjkalo, saj stanovanje, hrano in učnino itak mama plačajo. Je pač zapravljivka postala.
- Bukovnica:** Bog ve kaj vse počenja na moj račun. — Oh nesrečni otrok! Bolje bi bilo, da bi bila že majhna umrla, kakor da mi zdaj, velika, dela take skrbi in sramoto.
- Milica:** Morebiti pa le ni tako hudo. Trmoglava je res, a hudobna pa ni bila nikoli. Upajmo, da se bo spametovala. — Ali ste ji o vaši bolezni kaj sporočili?
- Tončka:** Brzjavila sem ji.
- Milica:** Gotovo bo prišla; ljubezen do mame bo zmagala.
- Bukovnica:** Vse ji odpustim, samo da se vrne, saj je moj otrok. — Tudi ti, Tončka, ji moraš odpustiti!
- Tončka:** Odpustiti? Saj nisva v jezi. Toda oštela jo pa bom, zakaj je taka.
- Bukovnica:** Nikar je ne kregaj, tvoja sestra je.
- Tončka:** Prav zato, ker je moja sestra, ji bom povedala, kar ji gre. Če bi bila jaz na njenem mestu, bi mi ona gotovo ne prizanesla.
- Milica:** Nikar, Tončka! Ivanki bo že tako dovolj hudo in če jo še kregaš, jo boš za vselej odbila.
- Bukovnica:** Tako je, Milica. Poznam Ivanko, prav taka je, kakor njen oče: le z lepo se pri nji kaj opravi. (*Tončki*): Tončka, zmoči mi čelo z jesihom.
- Milica:** Zakaj pa zdravnika ne pokličete?
- Tončka (moči čelo):** Hlapca sem poslala z vozom ponj.. Vsak čas mora biti tukaj.
- Bukovnica:** Saj bi ne bilo treba! Če je božja volja, bom ozdravela, če pa ni, mi pa noben zdravnik ne more pomagati.
- Milica:** Ne tako, mati! Čemu pa imamo zdravnike? Dr. Uršič je izvrsten zdravnik, ki je že mnogim pomagal. — Bilo bi greh, če bi ne skrbeli za zdravje, dokler je še čas.
- Tončka (preneha močiti):** Kako vam je mama?
- Bukovnica:** Omotico čutim in pri srcu me drži.

Milica: V neki knjigi sem brala, da je v jesih namočen obkladek najbolj priporočljiv. Kaj, če bi poskusili? — Sicer bo pa dr. Uršič povedal, česa bo treba. Tega zdravnika ljudje zelo hvalijo. Mož je zgleden kristjan, zato pa ljubezniv in usmiljen do bolnikov, kar se pa tudi pri računih pozna. Revežem sploh ne računa.

Bukovnica: Da bi le skoraj prišel in povedal, kako in kaj!

Pavla: Ali vas kaj zebe?

Bukovnica: Zdaj me ne, ponoči me je pa kar treslo.

Milica: Da bi le kakšnega vnetja ne bilo! Tisto je prav nevarno.

Bukovnica: Bog me tega varuj! Enkrat sem že imela pljučnico, malo je manjkalo, da me niso odnesli na pokopališče.

Tončka: Jaz se pa prav nič ne spomnim.

Bukovnica: Seveda tega ti ne pomniš, saj je bila še Ivanka čisto majhna. — Bog vé, ali bo prišla?

Tončka: Če ima le še nekoliko ljubezni do vas.

Bukovnica: Pa kdaj? Oh, kako jo težko čakam!

Tončka: Če se je odpeljala z osmim vlakom, bo čez pol ure tu.

Bukovnica: Samo, da bi bilo res!

Milica: Prepričana sem, da pride! Pod mrzlo zunanostjo bije gorko srce.

Tončka: Čudim se, da ti tako govoriš o njej, ki te je vendar najbolj žalila s svojo neodkritostjo.

Milica: Eh kaj, mlada je in ne pomisli dosti. Prej ali slej bo pa že spoznala.

Bukovnica: Vse, kar vas je tukaj, prosim: ne obsojajte Ivanke in ne zavrzite je!

Vse: Gotovo je ne bomo!

Pepica: Ivanko imamo še vedno rade.

Pavla: Tista Puharjeva jo je premotila s svojim sladkim jezikom; pa jo bo kmalu spregledala.

Lojzka: Preponosna je, da bi se vdala taki prismođi.

Tončka: Morda ji je ravno to koristilo, da je malo pogledala po svetu.

Bukovnica: Da bi vsaj poštena in verna ostala; vse drugo ji odpustim.

Milica: Tudi v tem oziru se lahko zanesete nanjo. —

Bukovnica: Tončka, skuhaj kave tovarišicam, meni pa malo mleka!

Vse: Ni treba, saj smo doma zajtrkovale.

Tončka: Mislim, mama, da vam mleko ne bo škodovalo.

Milica: Mleko ne, pač pa kava.

Bukovnica: Kave že dolgo ne maram. — Oh, ali bo že skoraj prišel zdravnik?

Tončka (*gre gledat skozi okno*): Se že pelje po klancu, v par minutah bo tu. (*Pospravlja okoli bolnice.*)

Pepica, Lojzka, Pavla: Pojdimo domov, zdravnik pride.

Tončka: Saj se vam ne mudi, počakajte še!

Milica: Če nisem v nadlego, počakam, ker sem radovedna, kaj bo rekel zdravnik.

Ostale tri: Me smo tudi radovedne.

Tončka: Zato počakajte! (*Zunaj ropot.*) Je že tukaj. Pojdite ve tri v stransko sobo, midve z Milico ostaneva pa tu, če bo treba kaj pomagati. (*Odidejo.*)

(*Potrka, zastor pade za par minut.*)

(*Zastor se dvigne.*)

Tončka (*gre k bolnici*): Mama, zlata mamica, še boste zdravi! Zdravnik je rekel, da zaenkrat ni nobene nevarnosti; le razburjati se ne smete.

Bukovnica: Prizadevala si že bom, pa saj veš, kadar se spomnim Ivanke, me zaboli srce.

Milica: Prepričana sem, da Ivanka gotovo pride.

Bukovnica: Bog te usliši, ljuba Milica! Kje pa so one tri?

Tončka: V sosednji sobi: *(Gre jih klicat.)*

Vse tri *(pridejo)*: Mati, kako je? Kaj je rekel zdravnik?

Tončka: Da bodo mama ozdraveli.

Vse tri: Hvala Bogu!

Pepica: O, še bomo vesele in zapele si bomo, kajne, mama, in še vi boste pomagali?

Bukovnica *(se nasmehne)*: Ko bi le dočakala, da bi tudi Ivanka prepevala z vami, potem bi bila vesela tudi jaz.

Lojzka: Bog bo tudi to dal!

Bukovnica: Na Njega se zanašam! Tončka, ne pozabi: če se Ivanka vrne, se posveti naša hiša Srcu Jezusovemu. Vas pa, ki ste naši hiši tako zveste, povabim na to slovesnost.

Vse: O, to bo lepo!

Milica: Spletle bomo vencev in okrasile podobo in celo sobo. — Mati, takrat boste srečni tudi vi. Saj zaupanje v božje Srce še nikogar ni varalo.

Tončka: Oh, mama, na mleko sem pa čisto pozabila.

Bukovnica: Nisem lačna, ampak za prijateljice poskrbi!

Vse: Hvala, saj ni treba!

Bukovnica: Tončka, popravi mi vzglavnik, tako sem trudna in morebiti bom malo zadremala.

Tončka *(popravlja)*: Saj vso noč niste nič spali.

Milica: In spanec vas bo okrepečal; me gremo v stransko sobo in bomo prav tiho.

Bukovnica: Tončka, kave jim skuhaj! *(Zapre oči.)*

Milica *(šepetaje)*: Pojdimo, že spe.

Tončka: Špansko steno še uravnajmo! *(Uravnajo tako, da Bukovnico le gledalci vidijo, potem po prstih odidejo na desno.)*

(Kratek odmor.)

Ivanka *(potrka narahlo, potem tiho vstopi)*: Doma sem, a nikogar ni. Moj Bog, kaj se je zgodilo? Vse je tiho, kakor po pogrebu. Kje so mama? Kje je Tončka? — *(Jokaje.)* Mama, mama, kje ste? S prvim vlakom sem se odpeljala, da bi ne prišla prepozno. O, to je bila strašna pot v zavesti, da sem kriva! O Bog! Grešila sem zoper Tebe in mater, popraviti hočem. — Samo žive naj še vidim, da jih prosim odpuščanja! — Ali res ni žive duše pri hiši? Kaj pa pomeni ta pregraja? Saj takrat, ko sem šla, je ni bilo. *(Odmakne nekoliko — osupne, ostrmi, sklene roke, pade na kolena.)* Mama! *(Bukovnica se zbudi.)* Mama, odpustite!

Bukovnica: O, Ivanka! *(Neizrečeno nežno.)*

Ivanka: Da, jaz, vaša nehvaležna hči! Odpustite, mama, odpustite! *(Dvigne roke.)*

Bukovnica: Samo v oči ti naj pogledam! Ivanka, ali si še poštena in verna?

Ivanka: Še, mama. Le strašno nehvaležna sem bila. Odpustite, odpustite!

Bukovnica: Hvala večnemu Bogu! Vse je odpuščeno! — Ivanka, ali še nosiš svetinjšico, ki sem ti jo dala za prvo sv. obhajilo?

Ivanka: Vedno jo še nosim, mama.

Bukovnica: Vidiš, moj otrok, ta te je obvarovala.

O, Ivanka, zdaj bomo posvetile našo hišo božjemu Srcu, ker si se vrnila.

Tudi zdravje se mi boljša. O Bog, kako si dober!

Ivanka: O kako sem prosila vso pot Boga, da vas ohrani pri življenju, ker sem jaz kriva vaše bolezni.

Bukovnica: Tega ne smeš misliti, Ivanka! — Kje pa so one? Ali ste se že videle?

Ivanka: Kdo pa je pri vas?

Bukovnica: Milica, Pepica, Lojzka, Pavla, same tvoje znanke.

Ivanka: In moje prave prijateljice. O zdaj vem, kdo me je imel v resnici rad in kdo me je varal! Ali je Milica huda name?

Bukovnica: Bog ne daj! Vedno te je zagovarjala, četudi jo je tvoja nezvestoba zelo bolela.

Ivanka: Tudi njo prosim odpuščanja.

Bukovnica: Kajne, Ivanka, da ostaneš zdaj doma?

Ivanka: Dokler me boste hoteli, zmiraj bom pri vas.

Bukovnica (*rahlo*): Tončka!

Tončka in druge (*pridejo od desne, ko zagledajo Ivanko, osupnejo in obstoje*).

Bukovnica: Veselite se, Ivanka se je vrnila! No pozdravite se in podajte si roke!

Ivanka (*Tončki*): Ljuba sestra, odpusti! (*Ji da roko.*)

Tončka: Mislila sem, da te ne bo, ker nisi nikoli nič pisala.

Ivanka: Trmoglava sem bila, odpusti, Tončka!

(*Milica se odmiče proti vratom.*)

Bukovnica: Milica, kaj se odmikaš, tu ostani!

Milica: Ne maram motiti veselja.

Bukovnica: Ivanka, daj ji roko, saj sta bili najboljši prijateljici!

Ivanka: Milica, odpusti!

Milica: Vedno sem ti bila odkrita prijateljica in ti bom še, če boš le hotela.

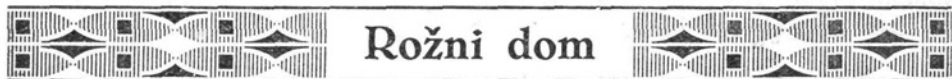
Ivanka: V dejanju ti pokažem poboljšanje. (*Podasta si roke. Tudi drugim seže v roko.*) Pozdravljene, drage tovarišice!

Vse: Bog te živi, Ivanka!

Bukovnica: Hvala Bogu, da sem doživela to uro, ki odtehta vse trpljenje in žalost preteklih dni. Hvala tudi Tebi, nebeška Mati!

Vse z Ivanko: Da, Marija, naša ljuba Mati! Tebi hvala vsaki čas!

(*Zapoje se še lahko: Ti, o Marija!*)

Brezmadežni za voščilo.

Francka G.

Stana najbolj ljubi večerne ure. Edino te so popolnoma njene. V svoji sobici sloni pri lepi knjigi ali pa se v pismu pogovarja z daljno prijateljico.

Najlepše pa so morda tiste ure, ki jih Stana preživi prav sama zase, ob svojem dnevniku. Koliko bi vedel povedati ta drobno popisani zvezek! Pravil bi o urah, ko je Stana vriskala radosti, pa o trenutkih, ko je klonila pod težo boleti; pa je v njem napisano tudi, da je deklica v času bojev začutila v sebi moč, da kljubuje vsem zaprekam in hiti naprej, kvišku. Vsakovrstni so bili tisti boji, v katerih je petnajstletna potrebovala vseh svojih moči, da je zmagala. Danes, ko je vse tisto že za njo, se Stana smehlja. Vendar še večkrat odpre dnevnik tam spredaj in čita:

13. VI.

Ker se šolsko leto bliža koncu, mi danes s. Egidija ni dovolila pričeti novega ročnega dela. Morala sem krpati nogavice. Bila sem jezna: saj bi vendar ročno delo v počitnicah sama lahko dokončala. Vendar sem potrpehla in sem tudi nogavice prav čedno zašila. S. Egidija, katero je težko zadovoljiti, me je vpricho razreda pohvalila. Kaj meni zato, saj že davno znam krpati!

10. VIII.

V počitnicah moram mami pomagati v kuhinji in pri gospodinjstvu. Sem pač najstarejša in sama uvidim, da bi bilo grdo, če bi samo pohajkovala. O, pa je tudi lepo doma! Posebno danes sem vesela: mama je morala dopoldne zdoma in jaz sem morala prav sama skrbeti za kosilo. Vročje mi je bilo prav pošteno, — pa ne samo od štedilnikove gorkote, — in »Varčno kuharico« sem tudi poklicala na pomoč. Toda vse težave so bile takoj pozabljene, ko je družini kosilo izvrstno teknilo in me je atek imenoval »našo malo gospodinjo«. — S temi besedami sem bila dovolj poplačana za ves dopoldanski trud.

30. VIII.

Ne, ne maram biti gospodinja, tudi mamina pomočnica ne. V šolo hočem nazaj, študirati hočem in študirati, tako sem si zasanjala. Atek pa mi ne dovoli...

18. IX.

Za deklo jim ne bom! Tudi za domače hčere se dobi v hiši dostojno opravilo: šivanje, kuhanje, likanje. Da bi pa morala pomivati in pometati in še takrat, kadar me ljudje vidijo — zakaj neki imamo deklo! Oče me ne razume — jaz vendar nisem za tako delo!

15. XI.

Tebi, moj dnevnik, priznam: nobena pridiga bi me toliko ne poboljšala, niti šiba bi me toliko ne izmodrila kot očetove besede, ki sem jih nocoj skrivoma ujela: »Nisem upal, mati, da bo naše dekle tako kmalu odložilo svojo visokost. Nič več ni čemerna, kadar pometa in predsinočnim je brez prigovarjanja zavezala na glavo ruto, ko je šla k sosedu vasovat.« — Atek ne ve, kako dolgo sem se borila, preden sem prišla do sklepa: Pred nikomer se ne bom sramovala delati. Čeprav me moje nekdanje tovarišice nekako prezirljivo gledajo, kadar delam poleg dekleta, jaz vem, da z delom ne izgubim dobrega imena.

6. XII.

Ošabnost me je doslej vodila pri vseh dejanjih; polna prevzetnosti sem bila celo tedaj, ko sem ob večernih urah pisala spomine. To je bilo, odslej bo drugače.

Samo dnevniku zaupam: Mama se jezi, ako po zajutruku ostanejo na mizi koščki kruha. Danes pa je dekla, kot že večkrat, spet pustila koščke in vstala od mize. V meni sta se borila dobri angel in pa zastarela ošabnost. Nazadnje sem le skrivoma segla po koščkih in jih podrobila v svojo kavo. Malenkost — pa me je stala toliko truda! Nihče me ni opazil, nikomur ne bom povedala — morda bi se celo smejali moji domišljavosti. Brezmadežni le bom na praznik za voščilo povedala, da sem premagala zmaja v sebi.

* * *

Davno je že to bilo. Stana pa še pomni, kako je bil tisti praznik lep. Devica najponižnejša je blagoslavljuje zrla nanjo in od takrat vodi Stanima pot kvišku.

Drobeci iz gospodinjstva.

Koline. Decemberska Vigred za l. 1925. je prinesla nekaj navodil, kako postopamo, kadar koljemo prašiče. Gotovo pa je, da Vigrednicam ne bo odveč, če letos zopet nekoliko o tem spregovorimo. Prvi pogoj, da se bo na dan kolinj vse delo lepo in v redu izvršilo, je, da gospodinja pravočasno preskrbi izkušenega mesarja, potrebno orodje, posodo, sol, riž, kašo, dišave itd.

Žival, ki je namenjena za zaklanje, pustimo prejšnji dan brez hrane, ker se prazna čreva laže in hitreje očistijo. Kri zaklane živali najlaže ujamemo v plitvo posodo. Dokler je kri gorka, jo pridno mešamo, da se ne strdi; v ta namen vmešamo vanjo pol jedilne žlice soli in nekaj kapljic kisa. Paziti moramo tudi, da kri ne zmrzne. Pri čiščenju črev in drobovine je prav posebno gledati na snago. Ko smo čreva obrnile in izprale z mlačno vodo (ne z vročo, ki jih zdrgne) in nato z mrzlo vodo izplaknile, jih drgnemo s soljo, da vse črevesne sluznice odstranimo. Da nimajo čreva neprijetnega duha, jih pustimo nekaj časa v vodi, v kateri smo raztopile par noževih konic salicila.

Pri soljenju mesa je gledati na to, da tiste kose, ki jih porabimo že v par mesecih, solimo manj kakor pa one, katere mislimo pustiti za poletje. Preveč soljeno meso izgubi mnogo redilnih snovi in je tudi neokusno. Solitar daje sicer mesu lepo rdečo barvo, za ohranjevalno sredstvo je pa navadna sol. Preveč solitra zelo pokvari okus. Na 50 kg mesa zadostuje 5 dkg solitra. (Soljenje mesa: glej Vigred, št. 12, l. 1925!)

Prekajevanje mesa je dvojno: mokro in suho. Ker se more mokro prekajevanje vršiti le v nalašč za to prirejenih prekajevalnicah po mestih, o njem ne bomo govorile. Gospodinjstvu na kmetih bolje ustreza suho prekajevanje, da se meso ohrani za daljšo dobo. Pri prekajevanju vsa voda izpuhti iz mesa. Dim pa povzroči, da se napravi na mesu tanka skorja, ki zabrani razvijanje bacilov in črvov v mesu. — Važno je, da kosi mesa v dimu ne vise pretesno drug poleg drugega. Preveč prekajeno meso trpi na okusu.

Prekajeno meso hranimo v hladnem, zračnem prostoru. Za shranjevanje ponekod tudi rabijo sobne peči, ki se čez leto itak ne kurijo. Posamezne kose zavijemo v papir in jih lepo naložimo v odprtino, kjer navadno kurimo. — Potrebno je, da prekajeno meso, kjerkoli je spravljeno, večkrat pregledamo in odstranimo vsak kos, kjer opazimo kako gnilobo ali črve. — Klobase, ki splesnijo, očistimo plesnobe in jih namažemo z močno slano vodo.

Za božič.

Oreh-va potica. Deni v lonček $\frac{1}{8}$ l mlačnega mleka, žlico stolčnega sladkorja, 3 dkg kvasa, primešaj par žlic moke in pusti, da vzhaja. V toplo skledo pripravi 1 kg suhe presejane moke, kavino žlico soli in vmešaj $\frac{3}{8}$ l gorkega mleka. Posebe raztopi 5 dkg sirovega masla, 2 jedilni žlici sladkorja in eno jajce. Dodaj vzhajani kvas in napravi srednje mehko testo. Postavi na toplo, da vzhaja. Med tem časom pripravi nadev: $\frac{3}{4}$ l zmletih orehov popari z vrelim mlekom, da imaš gosto kašo. Ko se toliko shladi, da je mlačno, primešaj pol kavine žličke cimeta in drugih dišav, zrezane limonove lupine, 3 jed. žlice stolčnega sladkorja, 3 žlice kisle ali topljene smetane. Dobro vzhajano testo razvaljaj, enakomerno namaži s tem nadevom, zvij precej trdno, da ne bo potica luknjičasta in pusti, da vzide. Preden deneš potico v peč, jo pomaži po vrhu z raztepenim jajcem ali mlekom. Peči jo približno eno uro. (Ako hočeš imeti boljše testo, vzemi 10—15 dkg sirovega masla in več jajec!)

Rozinova potica. Testo kakor za orehovo potico. Nadev: $\frac{1}{4}$ l kisle ali topljene smetane, 1 jajce, 4 žlice stolčnega sladkorja, cimet, vanil. sladkor, dobro zmešaj. Testo razvaljaj precej tanko, ga pomaži enakomerno s tem nadevom in potresi pol kilograma zbranih in opranih rozin enakomerno po njem.

Piškotna torta. Mešaj pol ure 6 rumenjakov, 20 dkg sladkorja, zrezane limonove lupine in vanilijo. Primešaj narahlo trd sneg iz 6 beljakov in 15 dkg moke. Snov deni v pomazan model ter peči v rahli peči približno eno uro. Ohlajeno torto prereži, pomaži z marmelado in oblij s čokoladnim ledom.

Orehova torta. Mešaj pol ure 6 rumenjakov, 20 dkg sladkorja, malo vanilije, limonove lupine, cimeta, klinčkov. Nato primešaj trd sneg 6 beljakov, 15 drobnost zrezanih ali zmletih orehov in 5 dkg z rumom namočenih drobtin. Deni v pomazan model in peči počasi. Ohlajeno oblij z limonovim ledom in okraši z orehovimi jedrci.

Čokoladni led. V položeno ali porcelanasto posodo deni 10 dkg sladkorja, 10 dkg čokolade in 3 jed. žlice vroče vode. Postavi na kraj štedilnika, da prične polagoma vreti. Ko kakih 10 minut vre, odstavi in mešaj tako dolgo, da se shladi. Nato enakomerno oblij torto.

Limonov led. V snežnem kotličku ali porcelanasti posodi mešaj 20 dkg prešeganega sladkorja, žlico vode in precej sok pol limone tako dolgo, da postane gladko. Vlij led na torto, ki jo postavi za nekaj minut v toplo pečico, da se posuši.

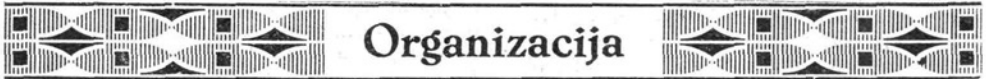
Za oči in roke.

Iz nameravane priloge za prtiček k jaslicam je nastal kar prtiček sam. To pa ne bo oviralo ročnega dela, ampak bo še v pomoč, ker ne bo treba ničesar povečati ali podaljšati, nego enostavno prenesti na blago. Papirnat prtiček, ki stane Din 4, je pa takoj poraben.

Mislím, da ni treba popisovati, kako se izdelá. Barve so iz slike razvidne, delo pa

tudi: zobčki zankani, glavice i. dr. s stebelnim vodom, loki in debelejši okraski polno. — Spretnéjše vezilje lahko iz tega prtička kombinirajo kar dva: prvi je itak cel na sliki, ki je sam čisto zadosti brez kotnih rož, torej v polloku, drugemu je treba v vsaki kot rožo in na sredo vero, upanje in ljubezen ter napis.

„Brezalkoholna produkcija“, Ljubljana, Poljanski nasip 10-22, pošlje vsaki naročnici „Vigredi“ zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj, ne bo Vam žal!

Organizacija

Tisk — velesila.

(Govor pri tekmah ljutomerskega orliškega krožka.)

Današnji čas je čas društev in organizacij. Organizirajo se razni stanovi, podjetniki, delavci duševni in strokovni, skratka, ni ga mesta, pa tudi skoro ne vasice, kjer bi ne bilo kake organizacije ali vsaj nje članov. Organizirajo se celo slabi, da širijo in pospešujejo zlo, organizirati se morajo nasprotno dobri, da pospešujejo dobro, ali vsaj zabranjujejo in omejujejo zlo. Vsa društva se poslužujejo raznih sredstev pač takih, o katerih menijo, da bodo z njimi najprej dosegla svoj namen. A enega sredstva se poslužujejo vsi, to je: »tiska«.

Bistroumni cesar Napoleon je rekel, da je tisk velesila. Velesilo največkrat imenujemo državo, ki je sama v sebi dovolj močna, da posega in vpliva v potek svetovne zgodovine. Da vplivajo dandanes knjige in časopisi na potek svetovne zgodovine, je jasno. Vprašanje je le, kakšen bo ta vpliv na razmere in na ljudstvo. Bo-li vplival blagodejno, zdravo in plemenito? Ali pa bo vplival kvarno, pogubno, uničujoče?

Odgovor na to je kratek. — Bodo-li knjige in časopisi dobri, pošteni, se bo tudi ljudstvo navzelo iz njih dobrega; bodo pa knjige in časopisi slabi, nenravni, se bo njih strupa navzelo tudi ljudstvo.

Časi in razmere bodo torej take, kakršne bo naredila ta velesila. Koliko jih srečamo v zgodovini, ki so bili v začetku polni vzvišenih idealov in imeli najboljše namene posvetiti svoje življenje le dobrim, plemenitim ciljem in namenom. Ko so pa brali slabe, pohujšljive knjige, navzeli so se iz njih strupa in iz njih src je izginila ljubezen do plemenitih ciljev.

Vsakdanja izkušnja nam kaže, koliko jih gre v svet z najboljšim namenom pridobiti si znanja, se izšolati, da bi mogli čimbolj plodonosno delovati. Vračajo pa se pokvarjeni, revni na telesu in duši, okolici v pohujšanje in sebi v sramoto. In kdo je največkrat vzrok takega preobrata? — Slaba knjiga, pohujšljiv časopis!

Kakor pa se ne da tajiti škodljiv vpliv slabega berila, tako se tudi očitno kaže blagodejni vpliv dobrega berila. Pa saj to čuti vsaka sama na sebi. Ali nas ne navduši, ko beremo o potrpežljivosti, požrtvovalnosti, o junaški ljubezni do Boga in bližnjega? Se-li ne vnamemo za to, da želimo — in ne samo želimo,

temveč trdno sklenemo, da tudi mi postanemo tako kot so vzori, ki nam jih predstavlja knjiga?

Če pa hočemo imeti korist od branja, moramo:

1. Paziti kaj beremo. — »Zaupaj, a glej komu!«, — pravi znan pregovor. Prav tako je potrebno reči: »Čitaj, a glej, kaj!« Glej, komu zaupaš svoje duševno življenje, — glej, komu posvečaš svoje proste ure! — Ali morda pisatelju, ki si je sicer veliko pridobil, a pri tem pozabil tega, kar bi moralo biti najdražje, namreč Boga. — Vedi, da so nasprotniki vsega dobrega zvičajni, navidez mirni, sladki in nedolžni — a zato duše tem huje ranijo.

2. Čitaj dobro in počasi. Ne preveč na enkrat, da bomo vedele, kaj smo prebrale. Čitati in šteti sta si sorodni besedi. Da, kakor da šteješ denar, takoj čitaj počasi, mirno, premišljeno!

3. Ne segajmo le po zabavnem berilu, marveč vzemimo v roke tudi knjige poučne in vzgojne vsebine. Naj imajo prednost knjige, ki so nam pripomoček k izobrazbi srčni, umski, gospodinjski in politični. Dajmo vsem takim prednost pred romani!

4. Ne zanemarjajmo tudi knjig verske, nabožne vsebine! Res, človek potrebuje razvedrila in lepa povest je dobro, pošteno, primerno razvedrilo. Potrebno je dandanes zlasti za mladega človeka, da se zanima in seznanja tudi s političnimi vprašanji, da se izobrazuje umsko in gospodarsko, da širi svoje obzorje, toda, najpotrebnejše to ni! Ne bilo bi prav in modro, če bi se izobraževale v vseh vedah in strokah, pa bi pri tem pozabile, da smo katoličanke in moramo skrbeti tudi za večnost, ne le za časni obstoj.

Predrage! Namen našega življenja, naš končni cilj pa je vendar — Bog in nebesa. Da ta cilj dosežemo, opuščajmo, ogibljimo se vsega, kar bi nas moglo le količkaj odvrniti od njega; poslužujmo se prav pridno vseh pripomočkov, ki nas vodijo k Njemu in eden teh pripomočkov naj bi nam bila tudi — dobra knjiga!

Bog živi!

Telesno zdravje — duševna moč.

Po Lockington-Küble. — Ivanka Š.

(Konec.)

Ko vadimo in krepimo svoje telo, moramo paziti zlasti na naslednje:

1. Duh sam mora biti res pri vsej stvari. Od tega je odvisno mnogo, da ne rečem — vse. Lahko čitaš kako pesem deset let, a brez premisleka, in se je ne boš naučila. Pa jo ponavljaj s premislekom deset minut in znala jo boš. Duševnost in volja morata prisostvovati z vsemi svojimi silami in močmi.

2. Vaje moramo opravljati z gorečnostjo in veseljem. Ne smemo čakati, da veselje pride, da dobimo voljo. Tudi ne smemo biti pregoreče in prenavdušene, misliti, kako bomo telo vadile, zraven pa bodo minevali tedni, ne da bi napravile en sam gib. Misel na zdravo, krepko, lepo razvito telo nas mora navdušiti. Morda je pri tem nekoliko ničemurnosti, pa tu jo zagovarjam in prav je, če sem ničemurna zdravju v prid.

3. Pri vajah moramo poznati zmernost. V vseh rečeh in stvareh je priporočljiva zmernost, tako tudi tu. Deset minut dnevno je bolje od ene ure v tednu.

Izgovor, da nimaš časa, ti kaj hitro izpodbijem in ovržem, če sledim tvojemu delu od ure do ure. Gotovo se najde deset minut, da razgibaš svoje ude, izboljšaš kroženje krvi, očistiš pljuca strupenega zraka.

Bolje je umivati svoje telo često, vsak dan, kot pa vsak mesec sedeti eno uro v vodi.

Če po telesnih vajah ne moremo zaspati, drgnimo svoje telo z brisačo, namočeno v mlačno vodo.

Vse telesne vaje, gibe trupa in udov delajmo počasi in mirno ter natančno.

Koliko časa naj vaja traja, je težko določiti. Človek šibkega zdravja in slabih živcev ne zmore toliko kot telesno krepak človek. Oseba, ki se že itak mnogo giblje in celo na svežem zraku, rabi manj časa za telovadbo kot ona, ki preživi in presedi ves dan v zatohlih prostorih.

Navedla sem nekaj najprimitivnejših misli, ki naj nas vodijo, kadar vadimo svoje telo.

Kako pa naj vadimo svoje telo? Dandanes pišejo o tem toliko knjig, prirejajo razna predavanja, uče v šolah, da ga že ni človeka, ki ne bi čul o telovadbi.

Ne bom omenjala raznih športov, ki jih goje, raznih telovadnih društev, ki jih imamo. Vsi imajo isti smoter: zanesti med narod moč in zdravje in lepoto teles.

So pa ljudje, ki iz raznih vzrokov ne morejo gojiti športa in posecati telovadnic. Ko zjutraj vstanejo, naj odpro okno in v svežem zraku naj delajo razne gibe z udi in trupom. To naj ponavljajo redno vsak dan gotov čas in učinek ne bo izostal.

Kri dobi normalen tek, vsa lenoba iz telesa izgine in človek gre poživiljen na delo, ki ga čaka čez dan.

Kdor pa ima priliko gojiti kak šport, naj je ne zanemari in ne zamudi.

Ko sem imela več prilike, sem marsikako uro »zapravila« v telovadnici in za prav nobeno mi ni žal.

Življenje je tako dragoceno in toliko vredno, da je potrebno, da si ga podaljšamo in si ga ohranimo čimdalje. To pa je mogoče le, če je v nas zdravje in moč, zdravje telesno in duševno, moč telesna in duševna!

Iz orliške centrale.

Izidi srenjskih prosvetnih in tehničnih tekem gojenk v letu 1926.

Križevci pri Ljutomeru	98-29
Vrhnika	90-91
Zagorje	90—
Verd	88-18
Šmartno pri Slov. gradu	87-27
Rakek	85-45
Velike Lašče	83-97
Škofja Loka	83-63
Šoštanj	80—
Predoslje	78-20
Trbovlje	78-20
Sv. Pavel pri Preboldu	77-27
Loče	76—
Železniki	74-54
Jesenice	73—
Domžale	68-18
Konjice	67-27
Mavčiče	65—
Ziri	60-90
Dol. Logatec	60—
Šmarje pri Jelsah	60—

Orliške! Zakaj pa ni vseh, prav vseh? To bi bilo veselje, to ponos, če bi bile vse gojenke natisnjene v časopisu in bi vsi ljudje vedeli, kako dobro so se odrezale pri tekmah! Kako vesele pa bi bile šele ve same, ker bi bile za toliko lepih stvari obogatile pamet in srce! Drugo leto ne sme prav nobene manjkati! Bog živi!

Občni zbor, 14. novembra, se je vršil ob obilni udeležbi zastopnic krožkov ter je v lepem poteku pokazal obračun dela v preteklem letu in načrt za delo v prihodnjem poslovnem letu. Mesta podpredsednice, načelnice in odbornice za organizacijo so se izpolnila z novimi odbornicami. — Sprejel se je nov kroj za gojenke in površna jopica (surka) za članice, ki imajo s tem popoln in izredno lep kroj.

Važne sklepe občnega zbora zvedo krožki potom Odbornika, podrobnejše pa potom okrožnice.

Organizatorno-prosvetni tečaji se bodo vršili v času med božičem in novim letom

v Ljubljani, Mariboru, Celju in Novem mestu. Predavanja, ki se bodo vršila ob tej priliki, bodo načelne važnosti za slovensko žensstvo sploh in pričakujemo lepe udeležbe tudi

izven članstva, za kar naj članice že sedaj agitirajo. Članice pa napravijo ob tej priliki izpite iz poslovanja po snovi, ki jo je prinesel zadnji Odbornik.

Sestre sestram.

Sv. Jurij ob Ščavnici. Ako vrtnar išče cvetic, da bi jih povezal v šopek, izbere tiste, ki so se najlepše razcvetele. Tako dela tudi nebeški vrtnar. Iskal je cvetic za svoj rajski vrt, in njegovo oko je padlo na zalo cvetko na gredi orliškega krožka pri Sv. Juriju ob Ščavnici — na Rauterjevo Toniko. Komaj 21 let stara, pa je že dosti živela, zato, ker je dosti dobrega storila. Pri telovadbi, pri sestankih, na odru, v Marijini družbi, pri petju, povsod je bila med prvimi. Še na smrtni postelji je venomer ponavljala odlomke iz svojih vlog, deklamacij, govorov in telovadnih nastopov. Tik pred smrtjo je glasno ponovila svojo poslednjo vlogo Minke v »Junaških Blejkah«, katero javno igrati ji ni bilo več dano. In ko je ležala že v nezavesti, še vedno so se njene misli in besede sukale okoli ljubljenega orliškega krožka. Njen zadnji klic je bil: »O presveto Srce Jezusovo, usmili se me!« Nato pa je takoj pristavila z močnim glasom: »O Marija, brez madeža spočeta, prosí za me in za moje tovarišice!« Tako se poslavlja od tega sveta nedolžna duša. Lepo je bilo njeno življenje, lepa je bila tudi njena smrt.

Zavidati Te pravzaprav moramo, draga Tonika! Saj vemo, da se nad zvezdami zdaj raduješ, po svetu zlobnem ne žaluješ, nazaj srce Ti ne želi, otrok Marijin, blagor Ti! Vendar ko smo slišali ob Tvojem odprtem grobu, da po hudi zimi vigrad se povrne s svojim cvetjem in petjem, toda naše Tonike nikdar več nazaj ne bo — je nekaj prijelo srce in vsa ogromna množica ljudi se je spremenila v eno samo plakačo solzo. Me uboge Orlice pa smo se stisnile skupaj, jokale in obupavale. Tukaj ob Tvojem grobu se je pokazalo, da orlovska družina ne nosi zastoj svojega imena; kajti nobena družina ne žaluje za svojim članom bolj, nego me žalujemo za Teboj. Ljubezen za ljubezen. Ti si ljubila nas, ljudje pa so ljubili Tebe ter Ti pripravili pogreb tako veličasten, pretresljiv in v srce segajoč, kakršnega niti stari ljudje ne pomnijo.

Draga Tonika! Nebeški vrtnar Te ni utrgal, temveč samo presadil. In tako cveteš naprej na nebeških livadah ter prosiš za nas, svoje tovarišice-Orlice. In to je naša tolažba. Pri spominu na Tebe obetamo, da bomo zvesto hodile za orliškimi cilji po Tvojih stopinjah.

Orliški krožek v Središču. Po vseh svetih je. Naše duše so še združene z njimi, ki so nam v življenju bili dragi, a so odšli v boljšo domovino. Nismo še pozabili izgube svojih

dragih, ko nam je zopet kruta smrt ugrabila iz naše srede mlado, nadepolno cvetko: Miciko Črček.

Bolehala je že skozi tri leta. Iskala je zdravja povsod, a vendar ji ni bilo usojeno, nadaljevati započeto apostolsko delo med mladino. Ko je bila že priklenjena na bolniško posteljo, je še vedno mislila, kako poživiti orliške krožke in dekliške zveze. Ni se mogla sprizajiniti s smrtjo, njeno navdušenje za vzgojo mladine je bilo preveliko, da je še do zadnje ure upala na zdravje. Ni godrnjala, nasprotno, vdano v voljo božjo je prenašala svojo mučno bolezen. Vzdihihnila je šestokrat: »Rada bi še živela, pa zgodi se božja volja!«

Kot kmetsko dekle se je potom organizacij, t. j. dekliške zveze in Orlic, pridobila znanje, ter s tem dobila lepo službo kot tajnica pri Prosvetni zvezi v Mariboru, ki jo je opravljala z velikim veseljem, ker ji je s tem bila dana tem večja prilika za stik z dekleti. Bila je voditeljica vseh Dekliških zvez in srenjska orliška predsednica v Mariboru. Kdor jo je kdaj slišal govoriti, je ni več pozabil. Mnogo je tudi pisala v naš dekliški list »Vigrad« in »Naš dom«.

Kako navdušena Orlica je bila, pričča naša središka prireditelica dne 20. junija. Le s težavo se je še držala pokonci, vendar je pristostvovala celodnevni slovesnosti v kroju. Zabila je tudi svoj zlat žebelj v novi prapor ter govorila s komaj slišnim glasom: »Za Orlovske ideje zadnji vdar srca«.

Umrla je, previdena isti dan s sv. zakramenti, dne 4. novembra 1926 ob 3. uri popoldne, stara 29 let. Ni trpela smrtnih muk, bile so ji prizanešene, saj je trpela bolezen tri dolga leta. Mirno, kot bi zaspala, je splavala njena duša po svoje plačilo, po krono, ki si jo je zaslužila s svojim delom in čednostnim življenjem.

Pogreb se je vršil v soboto 6. novembra ob 2. uri popoldne, na dan, ki je posvečen naši nebeški Materi Mariji, saj je bila tudi ona Njena vnetja hčerka. Pogreba, kot ga je imela ona, ne pomni pri nas nikdo. Bilo je nad 70 krojev Orlov in Orlic, domači in soseščni, tri orlovske zastave, Marijina družba s svojo zastavo in velika množica ljudstva. Pevci so ji zapeli zadnji pozdrav, saj je tudi ona tako zelo ljubila petje. Ob odprtem grobu je govoril č. g. Marko Krajnc kot zastopnik Prosvetne zveze v Mariboru. Opisal je njeno delo in požrtvovalnost za prosvetno delo. Gospa prof. Prijateljeva, kot njena prijateljica iz Maribora, se je v ganljivih bese-

dah poslovala zadnjikrat od nje. Pač malo-katero oko je tedaj ostalo suho.

Zelega je biti med rožami, kadar umrje, in res, njen grob je sedaj ena sama roža, toliko cvetja so ji nasule sestre Orlice. Pa ne samo rože! Tudi njene duše smo se spomnile v nedeljo, ko je imel krožek skupno

sv. obhajilo in so vse članice darovale sveto obhajilo za svojo umrlo sestro.

Umrla si, draga Micika, zapustila si nas, prejela svojo krono, truplo Tvoje smo izročili zemlji, duh Tvoj pa živi med nami! —

Sestra Orlica, Tvoja prijateljica.

Prejeli smo in priporočamo.

Mlinar in njegova hči. Ljudska igra. Spisal Ernst Raupach. Za slovenske ljudske odre priredil Adolf Robida. Ljudski oder VII. zvezek. V Ljubljani 1926. Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena Din 18.— za izvod. — »Mlinar in njegova hči« je igra iz onih časov, ko je bil namen odra še plemenit in poučen. Stara je 100 let in vendar jo še dandanes povsod igrajo. Zlasti na Vseh svetih dan, ko obhajamo spomin na naše rajnike, zaživi še dandanes tudi po večih gledališčih stari Raupach s Konradom in njegovo piščalko. Še celo oder, kot je dvorno gledališče na Dunaju, ki uživa svetoven sloves, je pred par leti še igralo 1. novembra to priljubljeno ljudsko igro. Pri nas Slovencih je že par let v knjigotržtvu popolnoma pošla in zato bodo odri kaj radi segli po tej stari znanki. Igra ima naravno risane značaje, zanimivo in neprisiljeno razvijajoče se dejanje in živahen, naturen dialog. Prireditelj igre ima priliko, da v uvodnih besedah opozori na poguben vpliv alkohola, ker je le vino spravilo Konrada na pokopališče, kjer vidi duhove in s tem omogočilo nadaljnji zapletek in razvoj dejanja. Igra je prestavljena na slovenska tla, lokalizirana. Prirejena je tako, da jo tudi najmanjši podeželski oder lahko uprizori, ker so v opombah pridejani vsi potrebni nasveti in upotki za uprizoritev z najmanjšimi sredstvi. Igra ima 4 ženske in 5 moških vlog. Prevod je popolnoma nov in popoln. Vsa mesta, ki so zastarela ali predolga, so dana v oglat oklepaj, tako da ima režiser delo znatno olajšano. Vsakemu prizoru je pridejan scenarij, kar praktično uporabo dela samo poveča. Dosedaj so si odri pomagali že precej časa z rokopisnim Mlinarjem. Sedaj imajo lično knjigo na razpolago, ki jim za malo denarja nudi vzgojno pošteno in priljubljeno igro za kulturno delo med narodom.

Seelenpflege — Nega dušnega življenja — spisal *Fischer Josef*. Verlag Herder & Co. 1926. 228 str. To knjigo bi rad dal v roke

vsem onim, ki se sicer resno bore in trudijo za lepo in globoko dušno življenje, toda pri tem pozabljajo, da svetost in dobrota ne obstojata ravno v neprestani skrbi: »ali je to greh ali ne« temveč veliko bolj v prizadevanju za dobroto, plemenitost, podobnost z božjim smcem. Neki pisatelj duhovnik je nedavno imenoval to knjigo: »voditeljico v zmotah, svetovavko v dvomih, tolažnico potrtih in mučenih duš.«

Abende am Genfer See. — Večeri ob genevskem jezeru — spisal *Marian Morawski*. Herder & Co. 1926. Da je delo že v nemškem prevodu doseglo letos že 29 tisoč izvodov, neglede, da je knjiga razširjena v poljskem, češkem, francoskem in drugih jezikih — jo priporoča. Izšla je pred leti tudi v slovenskem jeziku: »Večeri ob Lemanu«. V prijateljskih in zanimivih razgovorih razpravljajo duhoviti možje in žene težka vprašanja o življenju. Najboljše in najglobokejše odgovore daje prav katoliška vera.

Unsichtbare Straße — Nevidna cesta — roman, spisala *Maria E. delle Grazie*. Docela moderen roman, ki skuša najti vzroke vojnega in povojnega gorja in izhodi iz vsega tega. Pisateljica je podala v romanu čudovito pisano vrsto značajev, in osebnosti, ki vsaka zase tvori svet zase — vsi skupaj pa svet v celoti. Globoke misli se menjavajo s solnčno razigranostjo, trpko žalostjo. Zlasti so izvrstno pogodeni ženski značaji: nekega dekleta — toli ljubeznivega in usmiljenih sester.

Fünf Junggesellen und ein Kind — Petero samec in en otrok — otožno-vesela zgodba — spisal *Ludwig Mathar*. Z ljubeznivim in porednim smehom opisuje pisatelj v preprostem slogu življenje peterih samecev uradnikov in sredi med njimi dečka-otroka, ki vsi zanj skrbe in katerim je solnčni žarek. Končno pa se vseh petero »zapriseženi« samecev poda lepo udano v zakonski jarem. Povest je vzeta iz malomestnega življenja.

R. L. T.

Izhaja vsak mesec. — Za članice je list plačan s članarino, za druge znaša naročnina 25 Din; za inozemstvo 32 Din. List izdaja Orliška podzveza (**Anica Lebar**) v Ljubljani. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljudskem domu.

Odgovorna urednica: **Zvona Primčeva**.

Za Jugoslovansko tiskarno: **Karel Čeč**.

Kazalo.

Na prevalu časa.	1	Rosa Mystica. S. Savinšek.	31
Luč.	25	Pismo in odgovor. S. Savinšek.	133
Blagovest. C. V.	49	Marija. Gustav Strniša.	57
Žene na gospodovi zadnji poti.	73	Zjutraj. Gustav Strniša.	114
Njej — Njenih rož! Cilka Vračkova.	97	Gladjole. Gustav Strniša.	117
Veličastni pohod našega Kralja. B. N.	121	Materina pot. P. Krizostom.	57
Zetev. B. N.	145	Pesem o solnčnih očeh. P. Krizostom.	58
Cilj in pot. B. N.	169	Jeruzalemske hčere. P. Krizostom.	74
Naše delo — naše bogoslužje. N. B.	193	Marija — src deklških hrepenenje. P. Krizostom	98
Sv. Frančišek. R. L. T.	217	Krvavi biseri. P. Krizostom.	125
Svetnice božje. Fr. P.	241	Pridite! P. Krizostom.	148
Dve imeni. R. L. T.	265	Pevcu solčne pesmi. P. Krizostom.	219
		V kripti sv. Cecilije. P. Krizostom.	243
		Sv. Alojzij. Sv. Stanislav. P. Krizostom.	266
		Materin nauk za življenje. Mira.	57
		Velikonočna pesem. Mira.	74
		Kadar sem sama s seboj. Mira.	137
		Nemir. Mira.	183
		Hrepenenje. Mira.	199
		Kako je medla luč. Mira.	206
		Razsvetljenje. Mira.	225
		Črne ptice. Mira.	249
		Žarele so, mati. L. Bonač.	58
		Mati. Opomin. N. Nevenko.	58
		Po trpljenju k vstajenju. C. V.	74
		Mladoletje. Hrepenenje neveste. Pogovor z mladenko. Pomlad prihaja. Franjo Neubauer.	80
		K Tebi, Marija! Vračam se. V Tvojem srcu. Franjo Neubauer.	103
		Včasi. Znamenje. Franjo Neubauer.	151
		Kraj miru. Franjo Neubauer.	173
		Lahka ti noč! Franjo Neubauer.	183
		Pesem iz tujine. Franjo Neubauer.	198
		Deklici. Ciklamni. Fr. Neubauer.	200
		Odpusti! Fr. Neubauer.	233
		Pogledal sem v srce. Fr. Neubauer.	249
		Dekleta ob žetvi. J. Poljanšek.	146
		Vzeta je Marija v nebo. J. Poljanšek	170
		Utrinek. J. Poljanšek.	195
		Vseh vernih duš dan. J. Poljanšek.	242
		V korak, Orlice ve!	167
		Čuvaj se! Tine Debeljak.	174
		Rožna pesem. Tine Debeljak.	180
		Hvalnica Orlic. Tine Debeljak.	213
		Bog. Miriam.	194
		Nevestino slovo. Tatjana.	203
		V tujini. Jadranka.	232
		Mrliška pesem. Joža Likovič.	253
		Jesenska pesem. Ivana Primčeva.	255
		V prirodi. Iva.	249
Vzgojna vsebina.			
Življenje — vera. A. L.	2		
Notranja zbranost. A. L.	26		
Samoljubje in ljubezen. O. S.	27, 76, 99		
Materin dan. Dr. p. Roman L. Tominec.	50		
Materina dobrot.	52		
O srčni dobroti.	75		
Zakon in devišstvo. (Dr. Gatterer).	98		
Utrinki.	3		
Lurd — svetovno svetišče. Lurški romar.	194, 218, 242, 266		
Pismo o vljudnosti	146		
Nekaj misli o vztrajnosti. Dr. p. R. L. Tominec.	170		
Pismo o pozornosti.	195		
„ o osebnosti.	220		
„ o zaupanju.	244		
„ o odgovornosti.	269		
Dekletu. Dr. Fr. Debevec.	5		
Naša stara mamica. Colbrie - Vivoda. 171, 196			
Umetnost.			
Vigrednice in umetnost. S. Savinšek.	9		
Arhitektura ali stavbarstvo. S. Savinšek.	30, 78, 101, 127, 149		
Mati v lepi umetnosti. S. Savinšek.	55		
Skulptura ali kiparstvo S. Savinšek. 171, 221, 245, 270			
Pesmi.			
V sveti noči. Stana.	3		
Žensko srce. Stana.	155		
Oktoberski večeri. Stana.	11		
Molitev. Ksaver Meško.	11		
Življenje. Ksaver Meško.	128		
Deklici ob oknu. Ksaver Meško.	184		
Ob uvenelem šopku. Ksaver Meško.	203		
Trpeči deklici v spominsko knjigo. Ksaver Meško.	225		

Pripovedna vsebina.

Zdrava, roža Marija. S. Savinšek. 13, 33, 63, 81, 104, 130, 151, 177, 200, 255, 249,	275
Tiha sveta noč. T. W.	4
V sveti noči. Francka G. V božični noči. Tadeja.	12
Ne bom več naša. Tadeja. Želja. Sne- žniška.	59
Ko ni nje. Tadeja.	60
Njena pisma. Snežniška.	61
Ko sem bila pri nji. Tadeja.	62
Glejte, vaš Kralj! P. Krizostom	122
K Materi. Fr. Strah.	128
Milka. Snežniška.	150
V spomin. Gusti M.	176
V spomin. Br. Ljudo.	248
Na Kalcu. Zvona Primčeva.	254
Miciki Črčkovi. A. Boštele.	273

Igrokazi.

„Jurčki“. L. Turšič. 36, 84, 107,	133
Pod božjim varstvom. M. Krevh. 155, 180, 203, 229, 255,	279

Rožni dom.

Ob zimskih večerih. Francka G.	16
Posli v Rožnem domu. Francka G.	41
Mati v Rožnem domu. Francka G.	66
Materine solze.	68
Naloga žene v Rožnem domu. Francka G.	89
Majnik v Rožnem domu. Francka G.	111
Junij v Rožnem domu. Francka G.	135
Solnčni žarek piše drugič. Francka G.	160
Najlepši čas v Rožnem domu.	183

Od srca do srca. Francka G.	206
Za ugled Rožnega doma.	233
O vseh svetih. Francka G.	258
Brezmadežni za voščilo. Francka G.	283

Članki iz organizacije.

Telesno zdravje — duševna moč. Küble- Ivanka Š. 19, 44, 93, 117, 142, 166, 189, 213, 238, 261,	287
Na Koroško! O. S.	92
Narodno občestvo. O. S.	116, 140
Poljudni slog. O. S.	164
Počitnice. Angela.	187
Kaj hočemo? M. Skale.	210
Ali liubiš Koroško? Obmejni Slove- nec.	236, 260
Tisk velesila.	286
Naši gospodinjski tečaji. A. G. 137, 161, 185,	207

V drobnem tisku.

Od srca do srca. 8, 28, 54, 77, 100, 126, 149, 173, 199, 223, 247,	272
Vigrednica - gospodinja. 17, 42, 69, 90, 114, 138, 162, 186, 209, 234, 259,	285
Snov za tekme članic 1926.	19
Snov za tekme gojenk 1926	45
Sestra, pomagaj!	93, 118
Iz orliške centrale. 22, 46, 70, 94, 119, 143, 167, 189, 214, 238, 262,	288
Sestre sestram. 23, 47, 71, 95, 119, 143, 167, 189, 214, 238, 262,	288
Drobiž.	23, 144, 263
Uredniška molčečnost. 24, 47, 71, 95, 120, 168, 192, 216,	264
Ocene. 24, 48, 72, 96, 120, 168, 191, 216, 240, 264,	290

NOVA ZALOŽBA LJUBLJANA

KONGRESNI TRG 19.

Vse pisarniške potrebščine.

Vse knjige.

Belo platno

trpežno „Vrst“ m Din 11—, močno „Sava“ Din 12-50, Slovensko platno, zelo močno, Din 14-50, fina „Beograd“-tkanina Din 16—, zelo fina tkanina „Gorica“ za srajce Din 18—, posebno fini naturel-sifon, šir. 92 cm, Din 22— razpošilja v letu trgovini a R. Stermecki, Celje, št. 239. Ilustr. cenik z nad 1000 slikami se pošlje vsakomur za- stonj, vzorci od sukna, kam- garna in razne manufakturne robe pa samo za 8 dni na ogled. Kdor pride z vlakom osebno kupovat, dobi nakupu osebno primerno povrnitev vožnje. Kar ne ugaja in ni odrezano, se zamenja ali vrne denar. Na- ročila nad Din 500— poštnine prosto. Trgovci engros-cene.

Društvena nabavna zadruga v Ljubljani (Ljudski dom)

priporoča vse potrebščine za orliški kroj: rips za bluze, ševijot za krila, čepice, nogavice, orlovske znake itd. Dalje trakove za načel- nice in predsednice, odznake s tiskom in vse poslovne knjige in t skovine za orliške krožke. — Zaloga šmink, pudra, vazeline in mastiksa za šminkanje igralk. — Dobijo se tudi za proste vaje potrebne note. — Posreduje nakup vseh društvenih potrebščin. — Kupujte le pri lastnem podjetju. Nalagajte hranilne vloge v „Centralno čebelico“, ki jih obrestuje po 6%.

➔ Vigrednice! ➔

Naročajte knjigo

„Mati vzgojiteljica!“

Stane 16 Din in se naroča v naši upravi, Ljubljana, Ljudski dom.

Zavarujte svoje življenje, poslopje in premičnine le pri

VZAJEMNI ZAVAROVALNICI

V LJUBLJANI, Dunajska c. 17.

PODRUŽNICE:

Celje, Breg 33.

Zagreb, Pejačevićev trg 10.

Sarajevo, Vrbanja ulica št. 4.

PRIPOROČAMO
NAŠO DOMAČO
KOLINSKO
CIKORIJU!

Ponosna sem

na svoje belo perilo.

Kdor hoče imeti enako snežno-belo perilo, mora uporabljati samo najboljša pralna sredstva. Tako sredstvo pa je samo „Gazela“-milo.

GAZELA MILO